

Эхэ найхан нутагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной
декабрийн 21-нээ
гарана

Бүгдэ
арадай
газетэ

1996

ИЮЛИЙН
16

Зунай һүүл хүрэгшүн
хони. гарын I
ВТОРНИК
гарагай 3
№132 (19472)
Газетын сэл
хэлсэгтэ.

Улаан-Үдэ хотын 330 жэлэй ой

дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые
табижа, үбдэг дээрээ хүгдэн, аха
нүхэдөө хүндэлнэ.

... "Дайнай гал дүлэн" гэхэн
шүлэг, дуу зохиогон А. В. Горшков
оорөө баяан дээрэ хүгжэмөө
зэдэлүүлэн дуулажа,
сугларагдай анхарал татаба.
Энээгээр митинг дүүржэ, хотын
мэр В. А. Шаповалов түрүүтэй
бүлэг хүтэлбэрлэгшэд Үдэ гол
дээрэ табигдаһан трамвайн харгы
нээлгын ёһололдо хабаадахаяа
ошобо.

ТРАМВАЙ - ШЭНЭ
ХҮҮРГЭЭР

"ХАНИ БАРИСАНАЙ хүүргэ"
гэжэ нэрлэһэн Үдэ голойгоо
шэнэ хүүргэ дээгүүр
трамвайнуудаа ябуулха
зорилготой хэдэнхоной турнада
ехэ хүдэлмэри хэгдэбэ.
Трамвайнуудай голшөгэлнүүдэй
нэлгэжэ, түрэл хотымнай зүрхэн
болохо Советск районно орохоёо
болходо, тэрэнэй ямар үүргэ
дүүргэжэ байдаг байһыень
илангаяа үбгэд, хүгшэд, үгытэй
ядуушуул ойлгобол хэбэртэй.

Хүн бүхэнэй арга боломжо адли
бэшэ. Хубийн машинатайшуулгү,
али хонходожо асараад, хэлэһэн
тээшээ "харайлгуудар"
жолоошодтой үсөөхэн хүнүүд
ойлгонһыггүй үнгэрһэн байжа

трамвайнуудаймнай "Хани
барисанай хүүргэ дээгүүр"
ханхиаса гүйлгэдэхэ сагын
тулажа ерөбэ. Энэ Улаан-Үдэ
хотын 330 жэлэй ойн баяр болон
арадаймнай хайндэр
"Сурхарбаантай" хамтаржа,
бүгдэн сэдхэхэдэ хайн наамжа
үлөөхэ байһанһын лабтай.

ИЛААТЫН гудамжадахи
танкын хажууда мүнөө сагай
ёһолол, нааданда хабаадаһан
хотын захиргаанай түлөөлэгшэд
доошоо буухадаа, хүлээжэ байһан
трамвайнуудта хууба. Трамвай соо

сугларагдайе хотын гулваа
найдуулан хайндэрөөр
амаршалаад, түмэр зам хүндэлэн
татаатай улаан миндаһанда Гэр
байра болон харгы зам барилгын
генеральна директор Михаил
Иванович Сидинкинтэй дүтэлбэ.

Миндаһан таһалагдажа,
хүүргын барилгада, трамвайн
шугам-харгын барилгада
хабаадагшад, трамвайда
хүдэлэгшэд болон сугларагдай
алыг ташалгаар утгаба. Үнн удаан
жэлнүүдтэ трамвайн паркда
хүдэлһэн ажалай ветеранууд
болон барилгада хүдэлэгшэд
түрүүшын вагондо, үхибүүд
хоёрдохи вагондо уригдажа, город
соогуур байрай горооххээшэ шэнэ
хүүргэ дээгүүр замаа "Тоонто"
ансамблин дуушуудтайгаар
үргэлжэлүүлбэ. Энэ үдэрһөө
Үдын хүүргын урда, хойто
таладань ээлжээгээ хүлээжэ
байхагүй, түрэл хотымнай түмэн
зоной "унаа" болоһон түмэр хүлэг
- трамвайнууднай бата
найдамтайгаархүдэлдэг болохонь
гэжэ найдаһаа даа.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
Т. НИМБУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Батарейнэ
хагада үнгэрэгдэһэн ёһололой
үгдэ; Улаан-Үдэ хотын мэр В. А.
Шаповалов Гэр байра болон харгы
зам барилгын эблэлэй генеральна
директор М.И.Сидинкин хоёр
миндаһа таһална.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УНШАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

Россин Почтын үдэр гэхэн
хайндэртэй дашарамдуулан,
Федеральна почтын хэлхээ холбоной
Буряадай управлениинимэшиндхэбэри
абаба: байгша оной июлийн 17-до
каталогуудта оруулагдаһан бүхы
газетэ, журналнуудые уншагдай
хүргэһэнэй түлөө түлөөлөгшүүдөөр
захил абаха. Нютагай газетнууд
августын 1-нээ, түбэй хэблэлнүүд
сентябрийн 1-нээ захил хэгшэдтэ
хүргэгдэхэ. Республикын хэлхээ
холбоной бүхы отделениеүүдтэ,
Улаан-Үдэ хотын Некрасовай үйлсын
28-дахин гэртэ байрладаг РРПА-гай
захил хэлгын таһагта газетэ,
журналнуудта захил хэжэ болохо.
Тиймэһээ август наһаһаа эхилээд,
жэлэй түгэсэтэр абахаар түрэл
газетэдэ сонинийгоно сэнгэһень
түлөөдлэ, захил хэһыень уншагдай
уряалнабди. Хүдөөдэ ажаһуугшадта,
хотонуудта ажаһуудаг
пенсионериүүдтэ, эрэмдэг
бэтэйшүүдтэ, олон үхибүүдтэй
бүлэнуудтэ газетын сэн 50 процент
хүнгэлэлтэтэй байха. Захил хэлгэ
гансал июлийн 17-до үнгэрэгдэхэ.

РЕДКОЛЛЕГИ.

Улаан-Үдэ хотын байгуулагдаһаар 330 жэлэй ойдо
хуурагдаһан хайндэрэй суглаан Ленийн орденго оперо
хал баледэй академическэ театр соо июлийн 12-то
хүгдэбэ.

Хотын мэр В. А. Шаповалов элидхэл хэһэн байна. Удаань
Республикын Президент Л. В. Потапов, Бүгдэ
хуудай үндэһэн соёлой эблэлэй президент Д.-Н. Д.
Шэтэ хотын мэр В. В. Окунев болон бусад хүндэтэ
хотынхидыг амаршалаад, саашадаа амгалан тэнгюун
хүсэбэ.

ТҮҮХЭЭЗ ТҮШЭГЛЭН ЁНОЛБО

ИЮЛИЙН 12-ОЙ үглөөгүүр,
330 Игорь түрүүтэй үнэн
шажанай санаартан
Троицко хүмэдэ мүргэл
Хотын захиргаанай
түлөөлөгшэд, хүзэглэгшэд,
туула зуугаад хасаг хүбүүд
хуурагдаһаа.

Тэдэһээ 330 жэлэй саана
хуудай газарта ород хасагуудай
хүзэжэ, Верхнеудинск хотын
хуури табигдаһан һүдэ
хотог Батарейнэ хада булта
мүргэлөө
хүзэжэ, Бурханай
хот түрэнэй хэрэгтэ
халатайгаар алба хэһыень
хот Игорь хасагуудта үрээжэ,
хот улаараа сүрлэн ариудхаа.
Улаан-Үдэ хотын мэр В. А.
Шаповалов түүхэлэн энэ
хайндэрэй амаршалгын үгэ хэлээ.
БААТАР СЭРЭГШЭДЭЭ
ДУРСАБА

ХОТЫН мэрийн сэрэгэй
хүнзэной духовой
хөгшөрүүдэй хүгжэмөөр
хуурагдаһан "Тоонто", "Забав",
"Катта", шэмээшэгүүдэй болон
хот фольклорно ансамблнууд
хотын хүшөөдэ хүрээжэ ерөбэ.
31 час 30 минута. Эсэгэ ороноо
хуурагдаһан Агууехэ дайнай
хуурагдай баатарай үхэлөөр
хотын хүбүүд, басагадта,
хүдэтэмнай зорюулагдажа
хуурагдаһан хүшөөгэй дэргэдэ
хүлээхид сугларжа, митинг
хуурагдаһа.

Халшад, сэрэгэй гарнизонхой
хүдэтэмнай, айлшадаһаа гадна, мэр
Шаповалов түрүүтэй хотын
хуурагдай хүдэлмэрилэгшэд
хуурагдаһаа.

Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг,
хуурагдай 31 мянган аха
хуурагдай дайнда мордохон гэжэ
хуурагдай. Харин тэдэнэймнай
хуурагдай нутагаа бусажа ерэхэ
хуурагдай байһан гэшээ.
Хуурагдай дундаһаа Советскэ
хуурагдай Геройнууд Сергей
Горшков (ЛВРЗ), Григорий Асеев

(65-дахин хургуули), Изот Вакарин
(ЛВРЗ, хүндөөр шархатаһанай
удаа наһа бараа), Дороей
Левченко, Иван Чертенков (Улаан-
Үдын станци), Проконий
Сенчихин ("Электромашина"
завод), Даванский арал дээрэ
наһа бараһан залуу эрхэтэн
Николай Петров (ЛВРЗ) болон
бусадые дордохин хүндэлнэбди.
Дайнай баатарнуудта
зорюулагдажа, Танкын хүшөө
бодхоогдохон гэжэ тобиолоё.

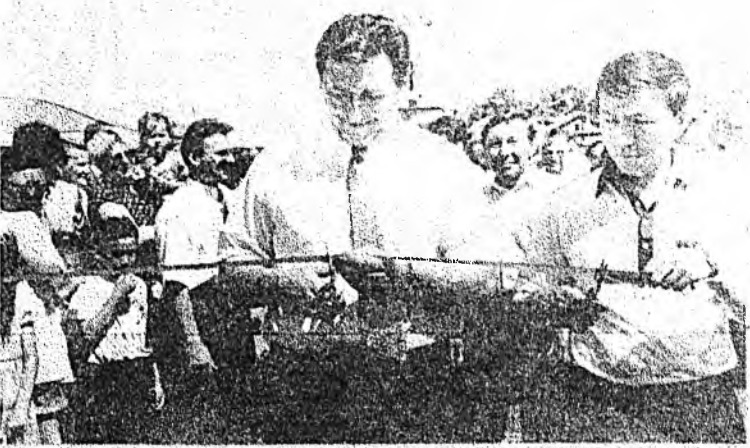
Танкын хүшөөгэй дэргэдэ
хайндэрнүүдэй үнгэрэгдэхэ бури
байлдаанай газарнуудта унаһан
аха нүхэдөө эндээ сугларжа,
хүндэлдэг заншалтай гэһэнбди,
гэжэ дайнай ба ажалай
ветерануудай гордскый советэй
түрүүлэгшэ С. М. Серебряков
митинг нээхэдээ хэлэһэ.
Хэнэйтайһыё мэдэхээр,
үнгэрэгшэ жэлдэ - Агууехэ
Илаатын 50 жэлэй ойн хайндэртэ
эндэ, хүшөөгэй дэргэдэ, дайнда
баатарай үхэлөөр унаһан хүбүүдэй
Дурсахаалай Дэбтэр хүндэмүүшэ
ёһоор хадагалаа һомди. Мүнөө
үдэ афган арадта
интернациональна туһаламжа
үзүүлжэ ябахандаа, наһа бараһан
хүбүүдтэ хүшөө бодхоожэ
эхилэнхэйбди. Мүн Чечен
Республикада унаһан
сэрэгшэдтэ хүшөө табихаар
харааланхайбди, - гэжэ Сергей
Михайлович хэлээд, аха нүхэдөө,
хүбүүдэ хүндэлэн, нэгэ минута
дуугай байял! - гэжэ
сугларагдайта хандана.

Шаналал гашуудалай хүгжэм
зэдэлжэ, хүн бүхэн зүт татан, аха
нүхэдөө хүндэлэлсэһэ. Энэһэнэй
удаа Забайкалийн округой
Буряадай бүлэгэй енархийн
протоиерей Игорь эсэгын
ударидалга дор ерөһөн
мүргэлшэд наһа барагшадта
зорюулан уншалга хэбэ.

Хүлээһэн заншалта ёһоор
гарнизонхой сэрэгшэд болон
Забайкалийн хасагууд хүшөөгэй

болохолом бээ.

Городойнгоо зонийе арай
хангажа байһан
автопредприятинуудта хотын
захиргаанай гулваа В. А.
Шаповаловай зүбшөөлөөр
"коммерческэ" автобусуудыг
табижа эрхэ үгтэжэ, бүриһыё
хүшэр байдал тохёолдуулаа
гэхэдэ, ехэ алдуу болохогүй ха.
Гэхэтэй хамта хотын үйлсэдхи
автобусууд үсөөн болошоогүй.
Элдэб танигдаагүй фирмэ,
предприятинуудай "1500
түхэриг", "2000 түхэриг" гэхэн
саарһа урдаа наһан багашаһыё

машинанууд яһалал гүйлгэдэнэ.
Тэрэн соо хуухада, сүлөөшье,
амаршыё хэбэртэй. Түлэхэ
мүнгэтэй хүнэй нохойгошье
хуулгаа хаань, хамаатэй бэшэ.

Урда харын 10-да абаха ёһотой
пенснэс мүнөө болотор абаагүй,
Эхэ оронойнгоо үргэжэхэ,
хүгжэхэ мандалда залуу наһаа
зорюулан наһатайшуул лэ
хайратай байна даа.

Сарбууһаа бүлүүн трос
бүхэлэлгэтэй хуушан хүүргэ
дээгүүрээ гараха ээлжээгээ
хүлээжэ байдаг

Валерий Анатольевич хэлээ. -
Мүнөө хүнгэн бэшэ саг. Гэбшье
хотоёо үшөө гоё, үшөө найхан
болгохыё оролдохобди.

Шэнэ хүүргэ дээгүүр гарахаяа
байһан трамвай манай хотын
ЛВРЗ-гэй заһабарилһан түрүүшын
трамвай болоно. Урдань олон
мянган километрэй зай гаталжа,
заһабарилуудлаг байһан наа,
мүнөө оһоһэдынгоо хүсөөр
заһабарилдаг болобо гэһэнбди. -
гэхэшлэһэн хэды хүндэ хүшэр
байдалда байгааһыё наа, гар һула
байгданагүй, юумэ хэгдэнэ гэжэ

Буряад Республикын Арадай Хуралай ТОГТООЛ

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ЭРХЭТЭДЭЙ СУГЛААН (сход),
КОНФЕРЕНЦИ ТУХАЙ ДҮРИМ ТУХАЙ

Буряад Республикын эрхэтэдэй суглаан (сход), конференци тухай дүрим баталха гэжэ Буряад Республикын Арадай Хурал тогтооно.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ
М.И. СЕМЁНОВ.

Улаан-Үдэ хото.

1996 оной июлин 20.

Буряад Республикын эрхэтэдэй суглаан (сход), конференци тухай ДҮРИМ

Ажаһуудаг газартаа эрхэтэдэй суглаа (сход), конференци үнгэргэхэ ба тэрээндэ бэлдэхэ гурим, энэ дүрим соо тогтоогдоно.

Статья 1. Ажаһуудаг газартаа суглаа (сход), конференци үнгэргэлгэ эрхэтэдэй ханалаа сэхэ мэдүүлгын, тэдэнэй нотагтаа ооһэдыгөө хүтэлбэрлгыг бэлүүлгын арга болоно.

Эрхэтэдэй суглаан (сход) тосхонуудта, хүдөө нотагуудта, тэрэшэлэн городуудай, посёлогуудай, томо тосхонуудта дотоодын хууринуудта үнгэргэгдэдэг.

Эрхэтэдэй конференци тосхонуудта, посёлогуудта, городуудта үнгэргэгдэдэг.

Статья 2. 16 наһа хүсэлхэн, саг үргэлжэ тус хууринда ажаһуудаг эрхэтэд болон саг үргэлжэ ажаһуудаг газартаа дүүдхдахагүй, зүгөөр эд зөөрини ба бусад налог нотагай бюджеттэ түлэдэг хүдэлхэгүй зөөрини, хууринай харьяата дайда дээрэ оршодог газарай эздэ, тэрэшэлэн Федералына хуулитай зохилдуулан сагай эрхээр нотагтаа нүүжэ ерэгшэдэй статус хуули ёһоор олгогдоһон нюуриууд, Буряад Республикын эрхэтэд суглаанай (сходой), конференциин хүдэлмэридэ хабаадаха.

Статья 3. Эрхэтэдэй суглаан (сход), конференци нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн районно Сөвөдээр, районой, городской ооһэдын хүтэлбэрийн гулваагаар, территориальна ниитын ооһэдын хүтэлбэрийн зургаанаар, городской, посёлогой, сельсөвөдэй, сомоной ооһэдын хүтэлбэрийн гулваагай өөрын үүсхэлээр гү, али ажаһуугшадай болон ниитын нэгдэлнүүдэй дурадхалаар зарлагдадаг.

Эрхэтэдэй суглаан (сход), конференци жэлдэ нэгэнхээ үсөөн бэшэ дахин хэрэгтэй сагтаа зарлагдадаг.

Статья 4. Ажаһуугшадай конференциин үнгэргэгдэхэ ушарта городской, посёлогой, тосхой, хууринай территориальна ниитын ооһэдын хүтэлбэрийн зургаан захиргаанай гулваатай хамта конференци түлөөлэлгын хэмжээ тогтоодог.

Конференцидэ түлөөлэгшэд

ажаһуугшадай ба хууринай дотоодын газарай суглаануудта (сходуудта) тогтоогдоһон гуримай ёһоор хунгагдадаг.

Статья 5. Эрхэтэдэй суглаан, конференци дээрэ зохио газар дайдын ажаһуугшадай ашаг туһыг хамгаалан ямаршье асуудалнууд зүбшэгдэжэ болохо.

Эрхэтэдэй суглаа, конференци удаадахи асуудалнуудаар тусгаар зарлагдаха:

- тосхой, хууринай старостын хунгалга;
- территориально-ниитын ооһэдын хүтэлбэрийн зургаануудыг хунгалга;
- нотагай ооһэдын хүтэлбэри тухай устав (дүрим) абалга ба баталалга;
- штатна расписани баталалга;
- гаргашануудай сметын проекты ба тэрэнийг гүйсэдхэлгэ тухай тоосоо баталалга;

- харьяата газар дайдын социально-экономическа хүгжэлтын түсбүүдыг ба програмуудыг баталалга;
- нотаг доторхи татабары тогтоолго;
- ниитын хэрэглэмжын газарыг мэдэлгэ;
- ниитын эмхи гурим хангалгада, газар дайдыг болбосон түхэлтэй болголгодо, байгаа хамгаалгын, түймэрһөө нэргылгын болон бусад хэмжээ ябуулануудыг үнгэргэлгэдэ хүн зонийг хабаадуулга;

- нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн гулваагай, старостын тоосоон;
- гүрэнэй засагай болон нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта хамтын хандалгануудыг, гомдолнуудыг эльгээлгэ;

- эрхэтэдэй суглаанай (сходой), конференциин шийдхэбэритэй зохидуулан бусад асуудалнуудыг зүбшэн хэлсэлгэ;
- хүдөөгэй захиргаанай гулвааг томилох гү, али тэрэнийг тушаалһаан сүлөөлхэ тухай районой ооһэдын хүтэлбэрийн зургаанай гулваагай урда эрхэтэдэй суглаан (сход), конференци ябуулга хэхэ эрхэгэй.

Статья 6. Эрхэтэдэй суглаа,

конференци үнгэргэлгэ ба тэрэндэ бэлдэлгэ нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн зохио зургаануудаар, территориальна-ниитын ооһэдын хүтэлбэрийн зургаануудаар хангагдадаг. Суглаа, конференци үнгэргэхэ саг ба газар 3 үдэрһөө хойно бэшэ болзрто ажаһуугшада мэдээсэгдэдэг.

Статья 7. Хэрбээ эрхэтэдэй суглаанда хабаадаха эрхэтэй ажаһуугшадай 3-найнь 1 хувиһаа үсөөн бэшэ ажаһуугшадай сугларбаа, суглаан бүрин эрхэтэ гэжэ тоологдохо. Хэрбээ суглаанай хүдэлмэридэ хунгадһаан түлөөлэгшэдэй хаадаһаан үсөөн бэшэ түлөөлэгшэдэй хабаадабал,

ажаһуугшадай конференци бүрин эрхэтэ гэжэ тоологдохо.

Статья 8. Эрхэтэдэй суглаанда, конференцидэ протокол бэшэгдэхэ, эндэ тэрэнийг үнгэргэлгын үдэр, саг ба газар, зүбшэгдэхэ асуудалнууд, суглаанда хабаадаха эрхэтэй тосхойно ажаһуугшадай хамтын тоо, суглаанай (сходой), конференциин хүдэлмэридэ хабаадаһан ажаһуугшадай тоо, суглаанай (сходой), конференциин шийдхэбэри заагдаха ёһотой. Суглаанда хабаадаһан олоной нээмэл түхэлээр гү, али нюусаар дуугаа үгэлгөөр шийдхэбэри абтадаг.

Суглаанай (сходой), конференциин түрүүлэгшэ, секретарь протоколдо гараа табиддаг.

Статья 9. Эрхэтэдэй суглаан, конференци дээрэ абтагдаһан шийдхэбэринүүдыг бүхы зургаанууд, тушаалта нюуриууд, предприятинууд, эмхи зургаанууд, организацинууд, тэрэшэлэн эрхэтэд заатагүй бэлүүлхэ уялгатай хууринай харьяата газар дээрэ оршодог.

Статья 10. Суглаан (сход), конференци дээрэ хэлэгдэһэн эрхэтэдэй шүүмжэлхы ажаглалтанууд ба дурадхалнуудыг бэлүүлгээр нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд хэмжээ абаха абтаһан хэмжээнүүд туха ажаһуугшада мэдээсэхэ ёһотой.

Статья 11. Эрхэтэдэй суглаан (сход), конференци нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта, гүрэнэй засагай зургаануудта болон ниитын нэгдэлнүүдтэ, нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай, гүрэнэй засагай тушаалта нюуриуудта дурадхалнуудтайгаар хандаха эрхэтэй. Тэдэнэр харын болзрто эдэ дурадхалнуудыг зүбшэн хэлсэжэ, тэдэнэр тушаа абтаһан хэмжээнүүд гү, али шийдхэбэринүүд тухай зохио газар дайдын ажаһуугшада мэдээсэхын тула, нотагай ооһэдын хүтэлбэрийн зохио зургаанда гү, али территориальна-ниитын ооһэдын хүтэлбэрийн зургаанда мэдээсэхэ ёһотой.

Адуу мал үсхэбэрилгэ -

амин шухала халбари

ЯМАР АШАГ ОЛЗО АБТАХАБ?

Мал ажалаа эршэмтэйгээр саашадань хүгжөөхын, хүн зоньдэе хоолой зүйлнүүдээр хангадаг болохын тула бүхы түрээ ажахынүүд болон үмсэдэ байһан адууна малай үүлгэриг ашаг шэмынь үндэһөөрнь хубилгаха гээнэ онсо удха шанартай юм. Илангаяа нүүлэй хэдэн жэлэй туршада хамтын ажахынүүд малай тоо толгойнь нилээд хорообо. Байгша оной эхиндэ эдэнь бүхыдөө 2547 толгой эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 967 үнээн, 93 хонин, 1840 морин ба 146 гахайн тоологдоһон наань, таряаша болон фермернүүдэй ажахынүүдта энэ үедэ 3544 толгой үхэр, тэрэ тоодо 1355 үнээн, харин үмсэдэ 11335 толгой бодо мал, тэрэнь 4936-ниинь үнээн би байгаа.

Эдэ тоо баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, үмсын малай тоо толгой 5-6 дахин олон байһынь элишэлжэ үгэнэ бшуу. Ушаршье тиимэхэ хувиин ажахынүүдта би байһан малай ашаг шэмынь дээшлүүлхын, тэдэнэйгээ тоо толгойг олошоруулхын ту анхаралаа хандуулахаар саг хүржэ эрээ. Үбэйрһан үнээн өөрын эзэндэ нилээд ехэ гарза, асардаг байна бшуу. Урдань иимэриг ушарнууд үсөөн үзэгдэдэг бэлэй. Тиэхэ үедэ колхоз, совхозууд буханууд яһала олон байһан ааб даа. Харин мүнөө буханууд олохонь утаа хүшэр болошонхой. Мүнөө сагта сэбэр хайн үүлгэриг залуу буха худалдажа абахын тула адагын 3 миллион түхэр гаргашалха хэрэгтэй юм. Тэрэнээ асархадаа, гаргаш хэхэ, тийгэ хооһоор хаагаад байха бэшшэ. Эдээлүүлхэ, хайн харууһан да табиха ёһотой болоно ха юм.

Нэгэ хууринай адагын 1000 толгой үнээтэй, отондо оруулагдах болоһон эмэ хашарагуудтай байгаа гээнэ наа, 40 толгой бариха ушартай болоно. Юундэ иигэжэ хэлэнэби тэрэ зоотехническэ нормын ёһоор нэгэ буха 25 үнэ хангаха эрэгтэй юм. Манай Хурамхаан хууринда 1000 шахуу толгой үнээ гээнэ ха. Эдэ малые муу үүлгэрэй 5-6 буха дахажа ябатшал да. Эдэньхэ ямар туһа абтахаб?

Иимэ хүшэрхэн байдалһаа гараха арга боломжо манда бий биыл даа. Аймагай хуурин, тосхон бүхэндэ эмэ мал искусствон оло аргаар үрэгжүүлхэ пунктуудыг нээхэ арга бий гэхэн дурддаг оруулагдай. Энэнь нотагуудай зонһоо ооһэдһөөнь сэхэ дурддаг байна бшуу. Хэрэгтэй болохо зэр зэмсэгүүдыг, тэрэ тоодо хүрээ үрэ хадагалха "Дюор" гэхэн термическэ амһарта худалдажа аба мүнэ зөөри нэн түрүүн суглуулха шухала. Үнээдыг үрэгжүүлгэ баритай, харюусалга ехэтэй хүнийг олохонь, тиимэшье тухай байгаагүй ёһотой. Хуурин, тосхон бүхэндэ пункт түхээрхэ зохиогдо гэр олохор юм ааб даа.

Энэ асуудал нотаг нотагуудайнгаа ооһэдын хүтэлбэрийн захиргаануудта хандажа, шийдхэхэ ёһотой.

Манай племпредприятиһаа хайн үүлгэрэй бүхын үрэ худалдажа абаха гэбэл, нэгэ дозонь миил 6 мянган түхэригтэ болодог. Тэрэ дээрэ транспорттын гаргашань, мүн шонгэн азодой туһаар оролсохо ёһотой юм. Техник-үрэгжүүлгээр хүдэлгэлдэй миннэ ажаллахагүй байһаниинь мүн лэ эли. Бүхыдөө хэдэнтэ болохобт хэлбэл, 10 литр хүнэй сэлһээ үнэгүй, үрэгжүүлгэдэнь үнээдэйгээ түдөө оройдоол 25-30 мянган түхэриг түлэхэ байдаг. Энэмнай ехэл үнэгүй болоно бшуу. Республиканска үрэ хадагалга газарта ороноймнай урда хараха племзаводуудһаа асардаг бухануудай үрэ би юм. Тэрэнийнь хэрэгдэһэн зон бүхыдэ хүддэ шүүжэ гарахал даа.

Тэрэньхэ гадна эдэ пунктууд дээрэ малаа эмнэлхэ, халдвар үбшэнһөө нэргылхэ талаар нэргылэмжын хүдэлгэри ябуулха, оло болодоггүй хубай үнээдэ аргалха аргатай болохо байнат. Нэ талаһаан абаад харабал, нүүлэй үедэ малнай бээсэрэ ехэл болошобо. Хурамхаан хууринаар нүүлэй үедэ жэжэ мал олошорһынь хүнүүд хараһан байгаа ёһотой. Иимэ малһаа ашаг олзо абтахаб?

Хамтын ажахынүүд адууна малай мүнөөдэрэй байдал дээр халта тогтожо хэлэ. Үнгэрһэн 1995 ондо аймаг дотор зуун үнээ бүхэнһөө миил 25 тугал абтаа.

Үнээдэй дүрбэнэйн гурбан хуви нь түл үгөөгүй болоно гээнэ. Энэнтэй жэшэхэдэ манай фермернүүд гарза багатайгаар худалдаа юм. 100 үнээ баридаг фермэ жэлдэ 80 үнээ түрүүлээ, тэрэ бүриһөөнь 1500 килограммнаа доош бэшэ һу наагаа, гэсэнэ бүхы хэһэн гаргашаа бүтүүлхэ аргатай байнал даа. Жэшээ бол 1200 центнер һу худалдахадаа, 24 миллион түхэригтэй олзо оруулха байна бшуу. Тэрэ мүнөөрөө солярка худалдан аба тэжээл бэлэдхэхэ, наалишадтаа салин хүлһынь түлэхэ арга болохо лэн.

Эндэ нэгэ тобишолол хэлтэй. Малай үүлгэр хайжаруулха онсо удха шанартай байна. Манай аймагта энэ талаар дүй аба би. Шадабаритай мэргэжэлтэдынь олохо. Юрэдөө, энэ асуудал анхараагүйдэ аргагүй болоо.

Ж. ЦЫРЭ

Хурамхаанай аймагай племпредприятиин зоотехник

ЗАҢАБАРИЛЖА ДҮҮРГЭБЭБДИ

Сагай уларил талаар энэ жэлэй хабар, зунай түрүүшын нара таряашадай ажадаа ехэл муутгаар нүдөөлбэ. Ионь харын дууһатар шахуу хүйтэн үдэрнүүд отоһотэ тогтобо. Эндэхэ нуга сабиалангуудай ургаса ногоон балай түргэнөөр хайжараад орхибогүй. Яагаа хээгээшье наа, тэжээл бэлэдхэгшэд жэлһээ жэл бүри июль нараһаа үбһөө һүрилжэ эхилдэг заншалтай гээнэ ааб даа. Таряашанай ажахынүүд Ленинэй нэрэмжэтэ нэгдэлэй луговодууд байгша ондо бэрхшээлтэ байдалай ушараанье наань, үбһэ бэлэдхэхэ харюусалгатай хүдэлмэридэ арга шадал соогоо яһала бэлдэжэ байна.

Урда жэлнүүдэхидэл адли энэ жэлдэ үбһэ бэлэдхэхэ ошлбжоруулагдамал хоёр звено хүдэлхэ юм. Ажахы дотор бий байһан техникэ, түхээрэлгэнүүдын эдэ звенонуудта хубаарилагдажа үни хада үгтэнхэй юм ааб даа.

Хабарай тарилгада хабаадуулагдаха хүрһэ эдүүрилдэг тарилга хэдэг машина, техникэеэ заһабарилжа дүүргэдэ, тракторно-тарьян ажалай бригадануудта тушаажа үгэлэн хойноо үбһэ бэлэдхэдэг техникэеэ бэлэн болгохо талаар хүдэлмэреэ эрхилжэ эхилһэн байнабди. Мүнөөдэрэй байдалаар бидэ

тракторай косилкануудта, тармуурнуудта, үбһэ һүрилдэг түхээрэлгэнүүдэ, баалтай үбһэ сомодог волокушануудта заһабарилжа дүүргэбэбди. Энэ шухала хэрэгтэ хүдөө ажахын техникэ заһабаридагдээ гарай мэргэжэлтэ Николай Деевич Русинай орууһан хуви нилээд ехэ гэхэ байнаб.

Николай Деевичын аша оролдолгоор хэрэгдэгдэхэ боһиһон косилкануудай, тармуурнуудай, үбһэ тюк болгон багсалдаг прессүүдэй хууша-хаанан узелнуудынь, шүрээб шонхонуудынь, абажа, тэрэнээ һэлбэн шэгдэлдэ,

агрегатуудтаа табиддаг байнабди. Энэ детални хэрбээ дуталдаһоо наа, үбһа хүхэр Русинаа хандаха ушар болодогбди. Тэрэндэ хүүзэншэн, тэрэ болон манай мастерскойн мэргэжэл туһа ходо хүргэжэ байдаг юм.

Үбһэндөө орогтороо бий байһан техникэеэ үнөө дахин шалгажа тэжээл бэлэдхэдэг звенонуудтаа бидэ даалгажа үгэхэбди.

Н. ХРО

Тарбагатайн аймагай тарьян ажахынүүд Ленинэй нэрэмжэтэ

хүдөө ажахын машина, тэрэ хадагалдаг, заһабарилжа мастерскойн брига

Манай хөөрэлдөөн

Ахын аймаг бусад аймагуудта оробол, оорын онсо олжнүүдтэй юм. Нэгдүхээр, байгалийн ойроо хүртөөгүй ори ганса булан гээд эндэх газарыг нэрлэмээр.

Хоёрдохор, аймагтай экономоко газартай гүн соохи байлгыг ашаглан абалгатай сэхэ холбоотой гэшээ.

Газетын корреспондент Галина ДАШЕЕВА аймагтай хайрганагй гулаа В.Р. Монголовтой хоорэлдгээн байна.

“АХЫНХИД ХҮНЭЙ ХОЙНО ОРООГҮЙ ЮМ”

КОРР.: Валерий Раднаевич, анай толгойлдог аймаг бэдэйн аргаар ажамидарха хэргэдэ гол түлэб оронхой гэхэ гү, али байгаалийн хөөрлүүднээ абтахан олзын хойно хэр хүртэлсэнэ гэшээ?

В.Р.: Бүхы районой бюджет ага, нефрит малтан абалгаанаа сэхэ дуудыдана гэхэ гү, али 50-60 процентны иимэ аргаар бэрилдэнэ. Харин түбэй ёноор бидэ бага хэмжээтэй трансферт абаади.

Тиймэнээл алташадай ажал, хэрэгүүдтэ анхараагүйдэ байдаггүй.

Түбэй үедэ “Бурятзолото” гэсэн акционернэ бүлгэм хуушаг байдалтай. Дэлхэйн хууиртэ алтанай сэн нэмэнгүй.

Өнөөдөө буйлуулаад, тухалдаанда оруулдаг наа, сэн нэмдэггүйр байхалан. Тээд байдал хэбтэснээ мүнөөн центрат-холико зандаан ташана. Оншон техникын, тухайн түлшын, сэн аргагүй үзгэнээшье динлэхэнь угаа гэгшээ.

“Бурятзолото” бүлгэмэй 23 цент акционерүүдэ “Интерперголд” гэсэн Канадын үзгэ хуудалдан абанхай.

Туха хотын финансева институтуудай банк 29 процентны абаа. Тээд тэдэнь түбэй хургангүй.

Бүхын хүжэлтын, хэблээн хуудалдгын банк намарт тээшэ эстичи оруулхаар найдуулаа. Энээнэй ороо наа, алташад агаарта дээрэ продукцияа үзгэ буйлуулаад, саашань туха аргатай болохоо лэн.

Мүнөө малтан абтахан алтанай сэнгэй 22 процентны республикада үлөөгдэдэг.

Энээнэй зарим хуби аймагтайнай бюджеттэ оруулагдана. Бусадныг акционернэ, хизаарлагдамал үзгээлэй бүлгэмүүд алта малтан абаха лицензитэйшье наа, мүнөөнэй эрхэ байдалда энэ эрхилхээс эрхлэснэгүй.

КОРР.: Хүдөө ажахыдатнай манай хубилалтанууд болоноб?

В.Р.: Үйлэдбэрлэлхэн продукция - мяха, һү, тоһооо хуудалдаха газар үгы, энэнь ехэ үү. Энээнине шийдэхын тула акционернэ “Хладобойня” бүлгэм байгуулаади. Мал үзгэхэ цех, холодильник, рефрижератор, магазин бүридэлдэнэ ороно.

Ажахынүүдэй түлөөлгөншэ ажааа иишэ-тийншэнь шэрээд абахаа болижо амараа.

Үнгэрхэн намар октябрь гарада малшаднай республикын дээ хоолой корпорацида мяха тушаагаад, аяар февраль нара болотор мүнгээс абажа шадаагүй юм.

Аймагтаманай мал ехээр үлөөлгдэнгүй. Үмсэдэ малай тоо олон болоо. Бүхы район дотор үмсгээс суг эбэртэ бодо малай тоо 13 мянгада хүрөө.

Парлагуудаа дахинаа үсхэбэрлэжэ эхилхэмнай ехэл байн. Анхандаа ашаг олзгүй тээд энэ малые огто үгы хэхэ гэсэн захирагтын дээрэлхээ бууада, гансал “50 лет Октября” колхозой түрүүлэгшэ А.П. Паханов парлагуудые үлөөлгөн юм. Парлагууд тухээрэн жэлсоо болшээрнээ өнөөдөө эдэлжэ ябадаг, харууна багатай гэшээ. Хэжэнгээрхэндэ, эдээрхэндэ

худалдахабди. Баряад, үсхэбэрилөөд үзэг лэ. Тофалариhaa асархан оронүүднай олошороо, мүнөө 100 гаран толгой болонхой.

КОРР.: Ахын аймагыг байгаалийн этнографическа заповедник болгохо талаар бэлдэхэлэй хүдэлмэри хэр яцуулагдана?

В.Р.: Табан жэлэй саана энэ хүдэлмэри захиалагдаа лэн. “Госэрэй хизаар” гэгшэн нэрэтэй болохо. Проектын директор К.Д. Тулуев, мүн Зүүн Сибирийн технологическа университетэй багша С.Г. Шапкаев, американ эрдэмтэд Дж. Дэвис, Дэн Памлан ехэ туһа хүргэжэ байнхай.

Зохёон табигдаланайнь удаа Арадай Хуралда харагдажа үзэгдэхэ. Россин Правительствын үзэмжэдэ элээрэгдэхэ юм.

Гэбэшье аймагтай бүхы дэбисхэр нарк болгодохогүй. Ажахын талаар ашагаха, мүн промышленна зондоо газар үлөөгдэхэ. Модо, түлээтэ бэлдэхэхэ аргагүй болоод байхагүйгөөр, тааруушаар зохёохо шухала Аяншаага амхидхадгэ.

Зүүн Саяанин шэнжэлэлхэ, модо модотхэ эрдэмтэн С.В. Обручев Ахын үзэхэлэн гоо оршонине үндэрөөр сэгнэһэн гэшээ. ССР Союзтай үшөө халаадгүй байхада, 3 мянган аяншаалагна эдэхэ хотонууднаа ерэдэг лэн. Мүнөөшье эдэнэр ябана, тээд урданайхида орходоо үсөөрөө.

КОРР.: Харгынүүд, хүүргэнүүд - танай аймагта илангаяа шухала ажамидаралай амин гол хуудан гэшээ...

В.Р.: Мон-Орлиг гэшэн харгы үшөө дуунагдаагүй. Мүнэгүй дээрэлхэ орхигдоод байна. Хоёр хүүргэ баригдана. Мүнөө жэл Сорог дээрүүр баригдаха, Аха гол дээрүүр эхилэгдээ. “Ока” кооператив эндэ ехэ туһа хүргэнэ. Тус кооператив, мүн “Буряттаводор” энэ хүүргыг бүрин түхэдэнь хүргэхэ юм.

КОРР.: Нютагтатнай зайн галай орлуулагдаагүй газарнууд бии. Элшэ хүсөөр хангалгыг хайжаруулхын тула хэмжээнүүд абтана гэшээ гү?

В.Р.: Зайн галай, урданайхяараа байдаг газарнууд бии. Жэһнээлбэл, “Найрамдал” колхозой Дэби гэшэн газарта ажаһуугшад мүнөө болотор шубуун дэн, харшини лаамна носооһоор. Заншалта бэлнэ элшэ хүсэ гэхэ гү, али наранай, халхиной хүсэ хэрэгдэхэ арга бэдэрэгдэнэ. Республикын Хүдөө ажахын министрствэтэй хэлсэн баталагдахай. Санкт-Петербургын энергетигүүд тусхай проект дурадахаа. Секундын 2 метр хүсгэртэйгөөр халхиахадань, иимэ түхээрэлхэ хүдэлгэдэжэ байха. Энээнине бэлдүүлхэдэ, 250 миллион түхэриг хэрэгтэй байгаа, тээд мүнөө дээрэ мүнгэн зөөри олдоногүй.

Орлиг хууринда “Бурятэнерго” бүлгэмдэ дизельнэ станци бии юм. Апарин боложо, зайн галай унтараа наа, иимэ станци хүдэлгэдэгдэг. Мүнөө үедэ 35 киловольт хүсгэртэй утаһа заһабарилха хүдэлмэри ябуулагдана. Үшөө 110 киловольт хүсгэртэй утаһа татаха

проект табигданхай.

Захааминай, Зэдэн, Түхэнэй, Ахын хүн зон Буряадай телевидениин программа харадаггүй гэшээ. Энээнине бэлдүүлхын тула тушаан абалгын-дамжуулгын түхээрэлхэ Орлиг хууринда тодхогдохо юм.

КОРР.: Ахын аймагта түймэр болодоггүй шахуу гэлсэдэг.

Республикын Ой модоной ажахын министрствын мэдээнүүд сооһоо энээнине ойлгохоор.

В.Р.: Хаа-яа түймэр гарахал ханадаг юм. Энэ жэл урда жэлнүүдэйхнээ олон 6-7 түймэр болоо. Тээд захиалхатайнь шахуу гэхээр шинг нойтон, саһан орожо сарадаг лэ даа. Энээндо ямар тайлбари олохоб - мэдэнгүйб.

Түймэрэй хүжэрэн носоод, ехэ талмай эзэлдэггүй үшөө нэгэ шалтагаан гэхэдэ, хүбшэ тайгадмнай нархан модон үгы, хуша үсөөн. Дабирхайтай иимэ модонуудай носохоод, оройн түймэр сагдарыг түргэн дамжан дэлгэрдэг гэшээ. Гол түлэб тойроод шэнэлхэтэ ой хадаа түймэрэй шууд ябахаднааа болодог бшуу.

КОРР.: Дэлгүүрэй харилсаанууд хүдөө ажахыг доройтуулаа гэлсэнэбди. Хуушан гуримдаа бусалганай болоо наа, та баярлаха гүт, али голорхо гүт?

В.Р.: Гэдэргээ зам үгы. Минин ханахада, дэлгүүрэй экономоко гэшнээ мүнгэнь, гуримданы оруулаха хэрэгтэй. Энэнтай юун гэшэн удхатайб гэбэл, хари гурнүүдэй зам мурдагаха бэшэ, харин оһоһдын эрхэ бийдалда тааруулан зохицуулаха шухала. Өһөһдын арга, өһөһдын харгы үшөө олдоогүй, өһөһдын гурим хүсгэндо ороогүй байна гэшэн тобишолол хэхэ байнаб.

Түсэб зохёон табилгын хубаарилгын гуримаа болоулаха гэлсээ лэмди. Гэбэшье би түсэблэгэ, уридан хараалаага хэрэгтэй гэхэ байнаб. Энэ талаар дүрнэлэмнай харин гурнүүд шудалдаг, халан абадаг бшуу. Харин хубаарилга гэшнэ огто хэрэггүй.

КОРР.: Хадалиг хизаарай хүн зон тэсэбэритэй, шэрхи бэрхэнүүд гэжэ дэмы бэшэ хэлсэдэг ёһотой...

В.Р.: Сагай шэрүүн уларил тэсэмгэй, зоримгой байхыг баадхана гэ наа, ехэшье алдуу болохогүй бээ.

Зарим жэлнүүдтэ зун гэшнэ ёһотой үзэнгүй ха юмбиди. Июль, август соо саһанай ороол наа, дулаарха талаангүй жэл гээд ойлгоодхихош. Иимэ уларилтай лэн тулань зелёнко таридабди. Нүүлэй жэлнүүдтэ хартаабха урданайхиһаа холо ехээр хуулганабди. 250 тонно хартаабха анхан ондоо тээһээ асардаг лэмди, мүнөө асархана огто болёобди.

Зон тухай... Хадын хүнүүд хадаа оорын онсо абари зантай байдаг юм гэшншүүгээр хоорэлдэдэг. Бү мэдэ. Нэгэл юумэ ёһотой баталхаб: ахынхид хүнэй хойно ороогүй юм. Иимэ баримта дурдаһуу. Наяхана хүдөө ажахын хүдэлмэри элгшэ эдэй спартакиадын болоходо, мэргэжэлтэдхээ бүридэлхэн суглуулагдамал команданай волейболдоор, теннисээр, барилдаагаар түрүүшын хуури эзлээ. Үхибүүд, эдиршүүд соомнай хатар нааданда, дуунда дуратайнуул олон. 1995 ондо шотагай зохёолшодой “Сагаан даан” гэшэн согсолбори хэблэн гаргадаа.

КОРРЕСПОНДЕНТ: Валерий Раднаевич, хайн даа. Улад зонойнгоо урмыг дүнгэн, урагштай ажаллахыетнай, элүүр энхыг. Танда хүсэе.

Хангалга ямар бэ?

ТЭСЭБЭРИ ХЭРЭГТЭЙ

Мүнөө үедэ манай гүрэн дотор боложо байһан социально-экономическа хубилалтанууд хнэйшье ханаае зобоно. Тэрээнһээ уламжалан, хүн бүхэнэй гүрэн засагай хүтэлбэрлэгшэдтэ хандасань таг ондоо юм. Россин Президентые хунгалтын дүнгүүд тэрэниие гүйсэд гэршэлнэ гэшээ. II турай туршада шанга тэмсэлэй охин доро үнгэрхэн хунгалтын угаа Россин араг түмэн экономика хубилалтануудыг саашань үргэлжлүүлхэнишье дээрэ гэжэ шийдэбэ ха юм. Хэр зүб шэглэл шэлэһыень саг элирүүлнэ аабза. Зүгөөр гал мэтээр соробхилһон “дэлгүүрэй” халуун хабарта нэн түрүүн эрдэм хуралсал болон элүүрыг хамгаалга оробо гэжэ бүхы зондо мэдэгжэ. Тус халбаринууд үйлдэбэри хэдэг бэшэ байжа, хэзээ бюджетһээ мүнэ үгэнэ ааб гэжэ засаг баригшадай ама хараад байдаг болонхой. Ушар иимһээ эрдэм хуралсал болон элүүрыг хамгаалга хаа-хаанагүй доройтоһон байдалда оронхой юм.

Жэһээ дээрэ хараад үзэхээс ханабал, тиимэшье холо ошолтогүй. Тээмэндэ Баргажанай аймагаар ябахаднаа, бидэ районно поликлиникэ ба аймагтай түбэй дунда хургуули хүрөө бэлэйбди.

Баргажан хууриной түбтэ оршодог дунда хургуули газарааһаа харахада, яһала зохид түхэлтэй 3 дабхартай байшан. Үүднэнь сэлжэ, шийшээ ороходомнай, зосоонь хон-жон. Шууяатай үхибүүдэйшье үгы дээрэлхэ бэшэ, харин нэгэшье амитай хүнэй харагдахагүйдэ, бидэ ехээр гайхабади. Хэдхэн жэлэй урда тээ, эгээл энэ үедэ, багшанар үхибүүдтээ хамтараад, хургуулиа бүхыдэн шэрэдэг, будадаг, ариладаг нааба даа.

Хургуулинын уга коридор хэмжэн, нүгөө заха руунь алхалжа ябатарнай, коридорой захын кабинетэй үүдэн нээгдэжэ гэндэлхэ “юун хэрэгтэйб” гэшэн асуудалтай будаг шэрэ болоһонһон нэгэ эхэнэр бултайба. Тэрэмнай энэ хургуулины хуралсалай талаар директорэй орлогшо Е.А. Зверькова байшоо. Елена А лексеевна та уга хөөрэлдэлхэнишье удаа багшанар булта амараатада гаранхай, хургуули заһабарилга хэхэ мүнэгүй ушарһаа, тэрэ бэлдүүлэгдэнгүй гэжэ мэдэбэбди. Гадна апрель, май харын салин, методическа литература абаха талаар 10 процент хүнгэлэлтын, коммунальна хангалтын мүнгэнүүд түлэгдөөгүй байна.

Энэ хургуулида 670-680 үхибүүн хураха ёһотой аад, үнэн дээрээ 1354 эдиршүүл эрдэм шудална. Тиимэһээ эд бараанай, шэрэ будагай түргэн болзор соо эдлэгдэн хушардаг байһаниннь ойлгосотой. Тээд аяар 6 жэл соо нэгэшье тэбхэр стол, стул энэ хургуулида абтаагүй, оройһоонь уһанай дуһадаг ушар маанадыг гайхуулаа.

Тиихэдэ Баргажанай дунда хургуулида класс бүхэн, багша бүхэн шадаал наа, оорынгоо хүсөөр кабинетээ “хангадаг” байна. Жэл соо тоһон соо дарагдажа байна гүш, али шэрэдэгтэй, будаатай, шэмэглээтэй кабинет соо ажаллана гүш - шиний дуранай. Ушар иимһээ үхибүүдэй гэртэхин хамнаасадаг юм.

Буряад Республикын Президент А.В. Потопов тээсгэн “Баргажанай аймагаар ябахаднаа, хургуулидамнай ороходонь бидэ юуншье тухай хөөрэлдэжэ үрдэггүйбди.” гэжэ ябахымнай урда тээхэнэ директорэй орлогшо хэлээ лэн.

Удаань бидэ районно поликлиникэ онёобди. Поликлиникын баһал хууриной

түбтэ, хургуулиһаа холо бэшэ оршодог. Ажалай сагай түгэсжэ байһан шалтагаанһаа бидэ ахамад врач болон орлогшо ортойнь уулзаагүйбди. Харин ахамад сестрагай уялануудыг дүүргэгшэ Роза Раднаевна Нимаева маанадыг угтажа, асуудалнуудтамнай харюусаа.

Р.Р. Нимаева 1983 ондо Улаан-Үдын медучилищи дүүргэлхэнишье удаа 10 гаран жэлэй туршада тус эмнэлгын газарта хүдэлнэ. Р.Р. Нимаева поликлиникын хүндэ байдалда ороод байһыг, ажалайнтаа бэрхэлхээ түбэгүүд тухай маңда хөөрөжэ эхилээ лэн.

Поликлиникэдэ март нарада салин түлөөд, апрель харын аван үгөөд, бэшэ ямаршье мүнгэн ороогүй. Тус эмнэлгын газарта 47 хүн ажаллана, (бүхыдөө территориальна медицинскэ тэсгэлдэ 226 хүн, үбшэлхэн зоной хууринууд бараңдаа эзлэгдэнхэй. Гэнтэн ушар тохёолдодол, сүлөө хуури олдохогүй хан. Тиихэдэ эм болон эмэй зүйлүүд ехээр дутадаа.

Ахамад сестрагай уялга дүүргэгшэ Р.Р. Нимаева поликлиникын байшан заһабарилхаар болоо, үбэл зунгүй эмнэлэгшэдшье, үбшэлхэнишье дааража байдаг гэжэ хэлэнэ. Бүхэроссин медигүүдэй забастовкодо 1 часай болзор соо хабаадаһамнай, юуншье шийдхэгдээгүй, зүгөөр үбшэлхэнэй талаһаа олон түбэг муушалааланууд манай тала руу “ороо” гэнэ. 1995 оной декабрийн I-һээ коммунальна хүнгэлэлтэнүүд болоулагдаһан байна. Тээд салингаа абадангүй эмнэлэгшэд коммунальна хангалтын түлөө мүнгээс түлэжэ шадахагүй байна бшуу. Гэбэшье поликлиникын захирагшан хүндэ байдалһаа мултархын тула бүхы арга хургаа бэдэрнэ, урма зоригтоо элсүүлнэ, эмнэлэгшэдэй гэр бүлэдэ хүндэ ушарай тохёолдоо наа, шадаха зэргээрээ туһалаасана гэжэ мэдэбэбди.

Хоёр бюджетнэ эмхинүүдыг хараад үзэхэдэ, нэгэниинь нүгөөдхөө “доротохогүй” хүшэр байдалда оронхой гэжэ эли байна. Тээд хунгалтын үедэ гүрэн турымнай ехэнхи уладай реформонуудыг дэмжээ хадань, заатагүй һайн байдал ерэхэ гэжэ найдагдана. Энэ ушарта хүн зоной тэсэбэри, бэе бээс ойлголго хэрэгтэй. Ажал хэжэ атаржан, ариун замда гаража, ажабайдалаа хайжаруулаха бодохо ушартай болонобди.

Б-М. БАЛДАНОВ.

Хүн ба хуули НАЛОГОЙ ТҮЛБЭРИ ТООСООТОЙ

Россин Федерациин налогой албанай гүрэнэй эмхинүүд нэгэ түб системн бүридэлээр налогой хуули сахидаг, хиналта хэдэг юм. Бюджеттэ саг соонь, дутуу дундаггүйгөөр налогой мүнгэ ба бусад түлбэри оруулха хэрэгые налог татабариин эмхинүүд хинадаг юм.

Гүрэнэй бюджет налогуудхаа бүридэнэ. Налогой мүнгэнһөө пенсионернүүд пенсиеэ абана, эхэнэрнүүд тэдхэмжын мүнгэ, эмшэд, багшанар ба сэрэгшэд ажалай салин абана ха юм. Налогой мүнгэн бага байбал, хүн зондо туһалха мүнгэн багадаха.

4 жэлэй саана налог татабариин эмхинүүд байгуулагдажа, мүнөө үедэ хайнаар уялгана дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэхээр. Налог татабариин эхин эмхинүүд, аймагай ба хотын инспекцинууд хиналтын шухала ажал ябуулна.

Гүрэнэй сектортэ налогой түлбэри найдамтайгаар хинагдадаг хаань, үмсын ажалһаа налог суглуулбари бэрхэтэйгээр үнгэргэгдэдэг. Жэшээлбэл, Улаан-Үдэ хотын олон гудамжаар хаа хаагуур наймаанад түбхинэнхэй. Тэдэнэй дундаһаа налог түлөөгүй хүнине элрүүлхэ, яла тохохо гэшэ мүн лэ хүндэ ажал гэшэ.

Үмсэдоо худалдаа наймаа эрхилдэг хүнүүдтэй, тоосоо хэхэдээ, хиналтын-кассын аппарат хэрэглэхэ гэдэн зарлиг 1993 оной майн 16-да гараһан юм. Тус зарлиг хуулин ёһоор дүүргэлтын хойноһоо хинаха зорилготой налогой инспекторнүүдэй тусхай бүлэг республикада эмхидхэгдээ. Энэ бүлэгтэ 3 инспектор ородог, хүтэлбэрилэгшөөр Людмила Ильинична Штант томилогдоб.

Хэрбээ предприятинуудай хиналтын-кассын машина хэрэглэнгүй хүдэлөө, худалдаа наймаанай тоосоо хэбэл, нарын эгээн бага хэмжээнэй ажалай салинһаа 350 дахин ехэ яла тохогдохо юм.

1995 ондо 117 хиналтын-кассын аппаратууд бүридхэдэ абтаһан байна.

1995 ондо үнгэргэгдэн 172 шалгалтын дүнүүдээр 41 юридическэ ба 30 физическэ нюур налогой хуули ёһо хазагайруулаа гэжэ элрүүлэгдэн байна. 78 миллион 600 мянган түхэригэй яла тохогдоод, тэрэнэй 16 миллион 570 мянган түхэриг хуули хазагайруулагшадһаа абтаба. Үлэһэн түлэгдөөгүй мүнгэн тушаа нэхэбэрин 5 хэрэг Арбитражна сүүдтэ үгтэжэ, дүнүүдэнь элрүүлэгдээ.

Үнгэрхэн жэлдэ 131 шалгалта үнгэргэгдөө. Шалгалтын дүнгоор 101 миллион 975 мянга 560 түхэриг ялын мүнгэн элрүүлэгдээ. Тохогдохон ялын мүнгэ бусаахын тула арбитражна сүүдтэ 5 мэдүүлгэ барюулагданхай.

Налог татабариин мүнгэ гүрэндэ оруулхын тула Л. И. Штант суг хүдэлдэг мэргэжэлтэдтэй эрбхитэйгээр ажалаа ябуулна. Журам хайтайгаар, шанга гуримтайгаар гүрэнэй хуули баримталан, хуули хазагайруулагшадтай тэмсэнэ. Хоёр жэлэй туршада эрхим хайнаар хүдэлхэн Л. И. Штант инспекцингээ мэргэжэлтэдтэй дүршэлөөрөө хубаалдадаг юм.

В. САХАРОВСКИЙ,
Железнодорожно районной
налоговой
инспекциин хүдэлмэрилэгшэ.

Агаһаа мэдээсэнэ

РОССИН ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОГДОБО

Июнин хуушаар "71-дэхи разъезд" гэдэг хууринда урдань үзэгдөөгүй үйлэ хэрэг болобо. Энэ нотагта Номгон далайн сэрэгэй флотой командалагша В. Куроедов морилоо. Тэрэ Чечнягай байлдаанда ами наһаяа алдаһан мичман Андрей Днепровскийн эжы Т. Р. Днепровскаяда хубүүнэйн шагнал - Россин Геройн Алтан одо барюулба.

Энэ ушараар сугларһан зоной урда Андрейтэй хамта хураһан Сагаан-Шулуутайн дунда хургуулин шабинар, багшанар, округ, районной захиргаануудай түлөөлэгшэд, сэрэгэй алба хаагшад үгсүүдые хэлээ.

Флотой адмиралы ЗаБВО-гой командалагша генерал-полковник В. Третьяков, Номгон далайн флотой ба Забайкалийн сэрэгэй окрутой олон генералнууд болон офицернүүд үдэшэжэ ябаа.

ОКРУГОЙ ДЭЭДЭ НУРГУУЛИДА

Зүүн Сибириин технологическа университеттэй ба Буряадай хүдөө ажарын академин доодо шатын курсын Могойтын филиалда шалгалтанууд боложо үнгэрбэ. Хоёрдох, гурбадахи курсда хурахаар 140 оюутан зууршалагдаа, тэдэнэй бидиний Улаан-Үдэһөө дээдэ хургуулинуудта ошохо болобо.

Энэ жэр түрүүлһинхээ хүдөө ажарын экономическа факультеттэ 15 оюутан абтажа хураад, дээшэ гараба.

Юрэнхыдөө, ерээдүйн агрономууд, инженернүүд, һү, мяха болбосоруулха технологиуд хайн эрдэм мэдээ харуулаа.

Могойтын филиалай деканат институтта орохыень дахяад урыал соноскобо. Энэ жэл шэнэ мэргэжэл шуудалха бүлэгүүд бүридүүлэгдэхэнь. Жэшээнь, "Социальна хүдэлмэри", "Сертификаци", "Байгаали хамгаалга", "Арха эдлэлгэ" гэхэ мэтэ мэргэжэлтэд бэлдэгдэжэ эхилхэнь. Июлын 1-һээ хоёр долоон хоногой бэлдхэлэй хуралсал эхилэнхэй. Могойтын ФМК-гай деканат Шэтэ можын районуудта оюутадые хабдауулан хургаха ажал ябуулга хэжэ байна.

Ц. ГОНГОРОВ.

Манай үбгэ, эсэгэнэр балшар бага наһанһаамнай түрэл байгаалидаа гамтайгаар, дуратайгаар хандаха, модной халаа хухалхагүй, уһа бузарлахагүй, элдэб түмэр түдэгэ, бог шорой хаяхагүй, һү, тоһо адхахагүй гэжэ хургадаг байгаал даа. Энээн дээрэһээ олонхи хүн зон байгаалин баялигта тон гамтайгаар хандадаг, түрэл дайдаа бүри баян, гоё хайхан болтолсохо гэжэ эрмэлздэг гэшэ ааб даа. Энэнь хайшаалтай ябадал.

Тии тиитэр зарим хүнүүд нэтэржэ, байгаалин баялигы өөрынхи шэнгээр ханадаг, тэрэндэ хайша хэрэгээр хандадаг болонхой. Ой модоёо хайра гамгүйгөөр отолно, ан амитадые, загана, шубуу ехээр хюдажа, байгаалида аймшагтай хохидол үзүүлнэ. Наяшаг би Хойто-Байгалай Заганаһан инспекциин начальнигай орлогшо В. В. Меньшиковтэй уулзажа хоорэдэхэдөө, хүнэй

автомашинын кузовайнгаа заганаар дүүрэхэдэнь, зэр зэмсэгээ хам-хум суглуулжа, һооргоо харгыдаа гараба. Хаана, хайшан гээд, али зэргын сэнгээр түрһэтэй тарган омоли заганаа худалдажа баяжаха тухайгаа шэбшэжэ ябаһан хулгайшад районной заганаһан инспекциин хүдэлмэрилэгшэдтэ балшыса баригдашаба. Нюутар-нургаар гэдэг буруу бэшэ.

Тээд дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд ашаатай машинынгаа жолоошон Анатолий Шевчук оро гансаарынь хаяад, тужын өбөөрөө тэрбелэн талиншоо ха. Автомашинаар дүүрэн загана хуули бусаар олзоборилхо ушар хая наашадашы үзэгдөөгүй ха юм. Заганаһан инспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй автомашинада ашагдана загана тооложо үзэхэдэнь, 27 мянганда хүрбэ. Жолоошон Анатолий Шевчук 2 миллиард түхэригэй ялатүлэхэ болоходоо,

Сожордомо дохёо

ОЛОН МЯНГАН ОМОЛИ ТЭЭГЭЭД...

хамта ябаһан хүйхэрнүүд-дээрмэшэдэйнгээ нэрэ обогоуд, хэдэг ажал тухайнь бэшэжэ үгэхэ ушартай болоо.

М И Л И Ц И И Н хүдэлмэрилэгшэд хээээдэшье, хаанашые ябахадаа, ажалай, ажаһуудалай журам хазагайруулагшадтай эбсэхгүй тэмсэл ябуулга бэсүүлхэ, Россин Федерациин хуули сахилсаха уялгатай. Тинхын орондо өөһэдөө журам хазагайруулжа, байгаалие харата муухайгаар дээрмэдэн тоножо, аргагүй ехэ хохидол үзүүлхэнь хайшаа юм? Бодайбо хотын захиргаанай дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүтэлбэрилэгшэд гэмтэ энэ ябадал гаргагшадые барижа, хуулин ёһоор хэлэхэнь орондо мүнөө болотор ажалһааншые гаргагүй байһаар. Эдэнэр 2 миллиард түхэригэй яла энэ наһандашые түлэжэ шадахагүй. Энэнь эли тодо.

Гэхэхэ гадна Таксимо посёлогто оршодог Муйскын леспромхозой жолоошон Александр Глушков КамАЗ автомашинада дүүрэтэр омоли тээгээд ябатараа баригдаба. Олынь тооложо үзэхэдэ, 32 мянган омоли мэшээгүүд соо мүнэхэлэгдэн байба. Александр Глушков 2 миллиард 970 миллион түхэригэй яла түлэхэ болоходоо, хамта ябаһан нүхэдөө дурдаха ушартай болоо. Тэдэнь хэд бэ гэхэдэ, Муйскын леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд байшаба.

Тинхэдэ Таксимогой түмэр замай дистанциин бүлэг хүтэлбэрилэгшэд КРАЗ автомашинаар мүн лэ холын аяншалгада хайн бэлдхэлтэйгээр гараа. Эдэнэр Дээдэ-Ангар мүнэнэй халаа болохо Светлая голой эрьедэ буужа, харата муухай хэрэгээ эхилбэ. Хойто-Байгалай аймагай заганаһан инспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй хүржэ ерэхэдэ, 41 мянган омоли хуули бусаар олзоборилоод байба. Тинн 3 миллиард 500 миллион 805 мянган түхэригэй ялада унаба. Байгаалида, харнаар хандажа, ехэ хэмжээнэй гэмтэ

ябадал гаргаһан түмэр замай зэмээ амсаагүй, мүнөө болон ханаа амарханууд. Бодайбо хотын, Муйскын районной захиргаануудай дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүтэлбэрилэгшэд байгаали харнаар хандадаг хүнүүд үмөөржэ гайхалтайшые, голхоролтоны Тээд "Байкалрыбвод" нэгэдэлэй инспекторнүүдэй хуули бусаар омоли олзоборилхо байгаали баригданаһинь бүришые ойлогсогүй хэрэг болоо. Эдэнэр Хойто-Байгалай заганаһан инспекциин хүдэлмэрилэгшэдтэ али аргаар туһалха, тээдэ хүдэлмэринэ эдэбхижүүр шанга эрилтэ табиха ёһоо зон ааб даа. Хамтар ажаллажа, хуули бусаар олзоборилдог хүдхэшүүр тэмсэл ябуулха, бэсүүлхэ аад, Дээдэ-Ангар дээрэ омоли барижа, байтараа баригдана хуулин урда харюусаа ушартай болоо.

Байкал далайн заганаһан баригдаһагүй гэжэ зарим наһана. Энэ огто буруу. Байгал далайда ямаршэ туһаламжа үзүүлнэгүйд Оршон тойронхи ой модны сүм отолжо байнабди. Н голнууд, нуур сөөрөөр хатажа, халажа байнхай. Заганаһан үсхэбэр гэдэг заводт хүдэлмэреэ хараа байгаали муудхаажа, заганаһан жараахай үсөөнөөр гарга болоо. Заганаһан тэжээл хам болоно. Ийм хүшэр хүтэ байдалай "Байгал дээрэ тогто байхадань, зарим хүдхэшүүр 30 тонно ашаа шэрээ автомашинануудад загана дур зоргоороо олзоборилхо түрэл байгаалидаа тэхэришэ ехэ хохидол үзүүлжэ байһа. Эдэнэртэй яажа тэмсэл бологдоноб?

Байгал далайе хамгаала талаар гүрэн түрын хэмжээ тусгаар шанга хуули абал сагээрэ. Тинмэ Хуулин проэ хохёогдонхой. Тээд Россин Федерациин Президент Б. Ельцин, гүрэнэй дүүмэ Хуулин проэктые юундхон мүнөө болотор баталан абал байһаар. Байгал далай ту ашаанай машинаар дүүрэн хуули бусаар загана бар ябадал огто хоригдохо бай шуу.

Манай Буряад ороной бүхэнэй нэххэлтэйгээр Байгал далайда хандажа ябаагүй ойрын жэлдэ омоли, хад харахашые болихобди. Энэ тушаа бодомжолжо, аша туһатай хэмжээ ябуулгану бэсүүлхээр саг хүржэ ер.

К. ЖАМЯН
журна

Улаан - Үдэ
330

АНДА

Байгша ондо Монголой
Дархан хототой анда ёноной
хэлсээ баталхан саргаа хойшо
тэбхэр ойн баяр тэмдэглэхээр
болоо гэж дээрэ дурдагдаһан
тоо, баримта элишэлэнэ. Эдэ

бидэ делегацинуудаараа, хэлэ
мэдэхэ стажёрнуудаараа
андамаабди.

Манай харилсаануудай улам
хүгжэжэ байһанда бидэ
баяртайбди. Эдэ үдэрнүүдтэ

захиргаанай болон
соведэй, предприяти
болон фирмэнүүдэй
хүтэлбэрилэгшэдтэй
уулзаха байна. Эдэ
уулзалгануудай

ТОНУУДАЙ ХОЛБООН ҮРГЭДЭНЭ

бүхы жэлнүүд соо манай хоёр хотонууд аха дүү ёһоной найхан харилсаатай. Жэл бүхэндэ элдэб хэлсээнүүд баталагдажа, ажал ябуулгын элдэб һалбаринуудаар делегацинуудаараа андалдажал байдагбди. Тэрэшлэн мэргэжэлтэнай дүй дүршлөөрөө хубаалдадаг.

"Бурятия" гостинична комплексын, мүн "Дархан" гэж зочид буудалай ресторанай хүдэлмэрилэгшэд ажалайнгаа дүй дүршлөөр хубаалдадаг, хоорондоо ябалсажа, мэргэжлээ дээшлүүлдэг, буряадай ба монголой эдээ хоолой зүйлнүүдэй үдэрнүүдые үнгэргэгдэг заншалтай юм.

1991 ондо анда хото Дарханай соёлой үдэрнүүд Улаан-Үдэдэ амжалтатай үнгэргэгдөө. Мүн лэ үнгэрхэн жэлэй ноябрь нарада Дарханда манай ниислэл хотын соёлой үдэрнүүд халуунаар угтагдаа. Дархан хотын Соёлой ордон соо табан үдэрэй туршада үргэлжэлхэн уран найханай үдэшэнүүдтэ хүн зоной олоороо суглархан ушар хадаа анда нүхэдэймнай манай соёл болбосоролоор тон нонирходог байһыень гэршэлнэ. Аха дүү ёһоной харилсаа холбооноймнай улам бэхжижэхэ хэрэгтэ Дархан-Уул аймагай губернатор Амарсанаа, Дархан хотын мэр Цэвэгмэд болон бусад сэхэ хубицааа оруулна.

Гадна нүхэд ёноной харилсаа холбоон Япон ороной Румои хототой байгуулагданхай. нүүлэй 2 жэлэй туршада хани барисаамнай эдэбхитэй боложо байнхай. Румои хотын шэнэ хунгагдахан мэр господин Норихико Наганума манай харилсаануудта шэнэ “нэбшээ” оруулжа байнхай.

Байгша ондо Ямагата хототой анда нүхэдэй харилсаа холбоо тогтооһонһо . знай хойшо табан жэл болохонь. Энэ хутасаа соо

Ямагата ба Румои хотонуудай бүлэг түлөөлэгшэд манай хото айлшлалба. Ямагата хотын делегаци хотын мэргэсэдин Кодзиро Сато түрүүтэй 29 хүнхөө бүридэнэ: тэрэ тоодо 8-ниинь албанай хэрэгсээр ерэнхэй, мүн хотын 21 ажаһуугшад-аиншалалгад болоно. Албанай хэрэгсээр ерэнхэн делегациин бүридэлдэ хотын мэргэсэ Иокэ Сато хани нүхэртгээ, хотын суглаанай Түрүүлэгшэ госэдин Хисаси Осава, мүн тэрэнэй гэшүүд госэдин Гендзи Огата ба госэдин Сэйку Сакаи болон бусад ороно.

Господин Гендзи Огата манай хото хоёрдохиёо ерэбэ. 1993 оной август һарада господин Хидеа Ивамура гэгшэтэй сугтаа "Джил" түүхэлэй хүнгэн машинануудаар Ямагата-Находка-Улаан-Үдэ-Бээжэн гэхэн маршрудаар ябажа ерээ гэн.

Ямагата хотын аяншалгын фирмэтэй хэлсээ баталхан "Буриадай Интурист" фирмэ (даагшань Б. Д. Малацагаева) холон айлшадые уутган абаа. Ээлжээндэнь манай хотын ажаһуугшад мүноо намартаа Ямагата хотоор аяншалха аргатай болохо байна. Иигэжэ анда хотонуудай ажаһуугшадтай саг үргэлжэ хоорондоо аяншалгадэ эхин табигдаха гэжэ бидэ найданабди.

Нэрлэгдэгш хотын нүхэд ёһоной делегаци Улаан-Үдэ хотын гоё найхантай тагилсаха, Байгал далай дээрэ ошожо амарха түсэбтэй. Тэрэшэлэн Ямагата ба Румой хотонуудай бүлэг түлөөлэгшэдэй манай Бурыад орон айлшалхан ушараар оперо болон баледэй театрта баяр ёһололой концерт харуулагдаха юм. Мүн лэ эдэ үдэрнүүдтэ албанай хэрэгээр ерэлэн Японой делегаци хотын

дунгуудээр худалдаа-
наймаанай,
экономическа болон
соёлой, спортын
талаар саашадаа
холбоо байгуулах
хэлсээнүүд
баталагдаха,
аяншалгыг
бүлэгүүдээр
аналдгах хэрэг
хараалагдах юм.

1997 ондо Ямаргата
х о т
муниципалитет
найман анда
х о т о н у у д а й
хурагшадай дунда
хүүгэдэй спортын
Уласхоорондын

наадануудыг үнэгэргэхэ тусэбтэй. Эдэ наадануудта Улаан-Үдэ хотын бүлэг хурагшадые эльгээхэбди гэгээн найдалтайбди. Ямаргата хотын делегацийн асархан хурагшадтай хурагуудай выставкэ Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран найханай музей соо нээгдэхээр түсэблэгдэнхэй.

Тэрэншээн Румои хотын мэргэжлийн гэгээнд хамрагдсан, господин Норихико Наганума түрүүтэй делегаци дүрбэн хүнхөө бүридэнэ. Тэрэнэй бүридэлдэ Румои хотын худалдаа наймаанай-промышленна палатын толгойлогшо Микио Хоримацу, хотын суглаанай түрүүлэгшын орлогшо Эзди Сиоя болон мэрэй секретарь Такаси Такеа гэгшэд ороно.

Манай Улаан-Удэ хотын Япон
гүрэнэй Ямагата ба Румои
хотонуудтай бэхижэжэ байһан
холбоо барисаан тухай
хэлэхэдээ, энэ хэрэгэй эхин
дээрэ байһан, хотын мэр
байхадаа эд
харилсаануудаймнай хүгжэлтэдэ
горитой хубитаяа оруулалсаһан
В. П. Убеев, В. К. Агалов, В. К.
Кукшинов, А. Г. Лубсанов болон
Ямагата хотын мэрэй тушаалда
байһан Тадао Каназава болон

"Бурятия" зочид бүүдал.

Г. САМБЯЛОВАЙ ФОТО.

Румои хотын мэр Ицуро Игараси гэгшэдые дурдангүй гарахын аргагүй.

Түгэсхээдэнь анда хотонуудта ажаһуугшадай бээ бээдээ айлшалха, хургуулин хурагшадай япон ба буряад бүлэнуүүдтэ ошожо, саг зуура байрлажа, хуудал-байдалтайнь танилсаха, арадай хэлэндэ хураха хэрэг хараалнабди. Гадна искусствын талаар элдэб выставкэнүүдые эмхидхэхэ, зохёохы коллективүүдэй хоорондо нягта холбоо барисаа байгуулха хэрэгтэй. Гэхэ зуура мүнөөнэй экономика хүшэр байдал, мүнгэн зоорийн дутаалдаг хонирхолтой олон хүсэл бодолнуудна ажабайдалда бэлүүлхэ арга олгоногүй.

Гэбэлшьеерээдүйдэ байдалнай
хайжарха, анда хотонуудай,
арадуудай хани барисаан улам
бэхижэхэ гэжэ найданабди.

Содном ДАНЗАНОВ,
уласхоорондын
холбоонуудай талаар
Улаан-Үдэ хотын мэргэ
референт,
социологийн эрдэмэй
кандидат.

ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ

(М. Н. Ербановта) Монголдоо
арадай революци эмхидхэхые
даалгана.

1930-аад онуудай хамалганда
"панмонголис, революцида
эсэргүү, диверсионно эмхийн
гэшүүд" гэжэ гэмнэгдээд,
үндэһэн арадай олохон эрхим
түрүү хүбүүд, басагад алуулхан
юм.

Иматгал геополитическэ шалтагаанаар Улаан-Үдэдэ сэргэй-промышленна комплекс болон ставка байгуулагдаа. Тиимэхээ буу зэбсэг хурялгын эхилхэдэ, Улаан-Үдын экономикаческа байдалай хүшэр болоһониинь ойлгосотой. Эрдэмэй талаар хүсэд бодомжологдоогүйгөөр үнгэргэгдэхэн конверсиин хойшололнууд хүндэхэн даа.

Гэбзэше эгээнхээ гадна географическа шанартай бэрхэшээлнүүд тушаалдана. Ушарын гэхэд, Эрхүү хототой харилсаан манай ниислэлдэ ехэ гарзтай. Байгал далайн унаай баялгыг Ангарска каскадай ашаар хэрэглэжэ, элшэ хүсье республикада дамжуулхадаа, аяар 4 дахин үнэтэй сэн тогтоонхой. Тиигхээ Улаан-Үдэ Эрхүү хотын "баряанай хүн" шэнги, бүримүһөн дуудыдааг юм. Бүрин эрхэтэ республикын ниислэл саашадаа халбаран хүгжэхэ аргагүй боложо магад.

Россин түбэй болон федеральна бюджетэй мүнгэн номолого үгыгөөр ниислэлнай яашье аргагүйдэнэ. Иимэ хүшэр байдалда ороһон республикануудые губерни болгохо хэрэгтэй гэжэ зарим политикууд дурадхана. Али гэбэл, мүнөө байлха сэрэгтэй округуудаар таһалха гээдшье дурадхана зон олодог.

Зүгөөр, манай ханамжаар, хотын геополитическэ булюу талыг зүбөөр хэрэглэбэл, гансал федеральна бюджетдээ бэшэ, мүн хилын саанаһаашьс инвестици шэглүүлхэ арга биш. Эдэ булюу талынь тоолон нэрлээ.

Үндэһэ яһатанай нэгэдэл.
Гурбан тээшээ таһарһан бурыад
таусатангай холбоодог үндэһэн
соёлой, эрдэмэй түбхын - Улаан-
Үдэ хото болоно. Бурыад оронһоо
гадуур ажаһуудог бүхы бурыад
таусатанай, Монголд, Хитада
түбхинһэн бурыадудтай нягта
харилсаа холбоо тогтооһоной
ашаар монгол туургаатай
арадуудай нэгэдэл
бэелүүлэгдэхэ, тиин һүүдэй
һүүдэз Россия Зүүн зүгтэхи
байдал улам бэхижэхэ шуу.
Бүхы Ази түбиин - Номгон
далайн регионтой, илангаяа
Японтой, Бурыад ороной бата
харилсаа холбоотой байбал,
энэнь Россия алишье талаараа

тухатай бэшэ гү? Тиигэжэ
Улаан-Үдэ Россин Ази руу
бартаа болохо аргатай.

Шажан мүргэлэй тала.
Ивалгын дасан буддын
шажантанай томо түб болонхой.
XIV дутаар Далай-ламын хэдэн
дахин Улаан-Үдэ морилһон ушар
энээнниие ялас гэмээр гэршэлнэ.
Улаан-Үдэ буддын шажанай ехэ
түб болобол, мүн лэ Россин Зүүн
зүгтгэхи байдалые хүсэтэй
болгохо аргатай.

Экологическа тала. Байгал шадарай регион аяншалгын болон амаралтын талаар ехэ баян арга боломжонудтай. Үзэсхэлэнгэ байгааличнай геополитическэ булюу тала байханаа гадна бүхы хүн түрэлтэнэй баялиг гэжэ тоологдоо, ООН-һоо мүнгөөр хангагдаха аргатай.

Политическн тала. Хотын ехэ таатай географическа байдал, үндэхэ яһатанай - шажан мүргэлэй онсо шэнжнүүд, соёлой үндэхэ яһатанай талаар Монголтой дүгэ байһан ушар, байгааһан нөөс баялгууд - эдэ бүгдэ Улаан-Удын муноонэй байлаала ехэт нүлөөлнэ.

Улаан-Удэ - Буряад Республикын нийслэл. Россин үндэһэн регионүүд сооһоо түбшэн тэнюун байдалтай ори гансахан газардайдэ. Олон ондоо үлдэлэ яһатанай үргөө хотомнай

Россия бусад регионуудта жэшээ боломоор. Энэнийн түбэй засаг баригшад зүбөөр ойложо, республикын болон нийслэлэй хүжжэлтэд мүнгэ номолоо болобол, нэн түрүүн Россияд ашаг үрэтэй байха. Гадна Монголтой холбоо берисаагаа бэхжижүүлбэл, экологическа талаар эгзэлсэр эдээ хоолой зүйлнүүдээр хангагдаха аргатай. Мүнөөдөө Монголой газар дайда, уһан, агаар хүнэй муу нүлөөнөө хохидоогүй үлэнхэй бшүү.

Улаан-Удны геополитикчскэ (феномен) ийисээлэй хугжэлтыг шэнэ шатада гаргахада, Россин талахаа Ази түбийн - Номгон далайн регионтой, буддын шажантай гүрэнүүдтэй бүри дээдэ шатын харилсаа тогтооходо, Москвагай экономика болон национаальна политикыг эрид хубилгахада, бага бэшээр нулоохэ аргатай гээд ханагдана.

В. НАЙДАКОВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор,
А. КУРАС,
түүхын эрдэмэй доктор,
Б. БАЗАРОВ,
түүхын эрдэмэй доктор.

ТЭЭМЭНДЭ Зүүн Сибирийн технологическа университетэй инженерно-экономическа факультедэй оюутадай ехэ шухала, ерээдүйн мэргэжэлэй түрүүшын шата болоһон, олоной сэдхэл хүлгүүлһэн үйлэ хэрэгтэй танилсабади. Тэдэнэр дипломно хүдэлмэриг хамгаалжа байгаа. Томо-томо плакадууды бариһан оюутаг туха сүлөөгүй, урагша-хойшоо коридороор алхалдана.

Нэгэ кабинет соо ороходомнай, "Менеджмент" гэхэн таһагта һураад дүүргэжэ байһан, "улаан" диплом абаха хүсэлтэй Евгений Арцивенко тоб-байса харюусажа байба. "Мосбизнесбанкн"

Зүүн Сибирийн технологическа университеттэ

экономистнууды бэлдэдэг инженерно-экономическа факультедэй багшанарта, хаяхан дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэдэй ерээдүйн ажалда амжалта, хайн хайханиие хүсэһэбди.

БАЯРАЙ ҮДЭШЭ

ВСТГУ-гай инженерно-экономическа факультет дүүргэһэдэй баяр ёһололой үдэшэ Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр соо ехэ зохидоор үнгэргэгдөө һэн. Анха түрүүшынхид иимэ ехэ театр соо үнгэргэгдэһэн энэ үдэшэ дээрэ тус факультет дүүргэһэн залуушуул, тэдэнэй гэртэһин, Буряад Республикын Президент А.В. Потапов, Улаан-

үдэшэ хэлэгдэһэн байна.

Хотын мэрийн зүгһөө гурбан эрхим дүүргэһэдтэ - Саян Раднаев, Света Надеждина, Оля Шмыгина гэгшэдтэ Хүндэлэһэн грамотанууды мэрэй орлогшо И.В. Куриленко барюулаа. "2005 он хүрэтэр Буряад Республикын хүгжэлтын концепцитэй" А. Ц. Атанов танилсуулаа. "Байкал-банкн", республикын налогово-департаментын, "Амта" гэхэн акционернэ бүлгэмэй, Түгнүн нүүрһэнэй уурхайн бусад фирмэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ үдэшын спонсорнууд боложо, бэлэг сэлэгүүды университет дүүргэһэдтэ барюулаа. Эрхимээр дүүргэһэн 29 хүндэ амтан конфетэ бэлэгүүдтэйгээр барюулагдаа. Залуушуулай

"ЕРЭЭДҮЙНЬ ЖАРГАЛТАЙ БАЙНАЙ!"

урһаламжын хүдэлмэри тухай темээр дипломоо хамгаалжа байһан энэ залуу хүбүүн таблицанууды тон бэрхээр харуулжа байгаад хөөрэнэ. Шалгалтын комиссийн түрүүлэгшэ, экономикын Эрхүүгэй гүрэнэй академиин эрдэмэй хүдэлмэрийн талаар проректор, экономикын эрдэмэй доктор (Эрхүүгэй губернатор, Ножиковой туһалагша) Виктор Иванович Самаруха гэгшын асуудалнуудта зүбөөр харюусаба.

Шалгалтын комиссийн бүридэлдэ технологическа университетэй багшанар, промышлени предпринимудай хүтэлбэрилэгшэд, Эрхүүнээ уригданан багшанар, эрдэмтэд ороһон байха юм. Тиймэһээ ерээдүйн инженер, экономист, дээдэ гарай бухгалтернууды, бусад мэргэжэлтэды бэлдэжэ байдаг эрдэмэй гуламтын багшанар оюутагта ехэ эрилтэгтэйгээр хандадаг байна.

-Хэды олон мэргэжэлтэд энэ жэлдэ бэлдэгдэб, танай факультэды хэды хүн дүүргэхэнэ бэ, - гэхэн асуудалтайгаар деканай уялгыг дүүргэжэ, экономикын эрдэмэй кандидат, кафедрын доцент Валентина Семёновна Баженова хандаба.

Дүрбэн ондоо мэргэжэлтэды бэлдэнэбди, онсолбол, үдэрэй халаанда һурадаг 145 мэргэжэлтэды хургаабди. Тодорхойлбол, "Бухгалтерай бүридхэл ба аудит" гэхэн мэргэжэлээр 69 хүн һуража дүүргэб, "Экономико ба предпринимтэй хүтэлбэри" гэхэн мэргэжэлээр 22 хүн, харин "Экономикодо мэдээсэлэй системнүүд" - 23 хүн, "Менеджмент" гэхэн мэргэжэлтэй 31 залуушуул хуралсалаа түгсэхэб гэшэ, - гэжэ В.С. Баженова хэлэб.

-Энэ жэлдэ ямар шэнэ мэргэжэлнүүдээр оюутады бэлдэжэ эхилхэбди" гэхэн асуудалдамни энэ факультэдэй декан, бэрхэ багша-экономист Екатерина Доржиевна Цыренова иигэжэ харюусаа:

Мүнөө шэнэ хоёр мэргэжэлээр бэлдэхэбди: бүхэдэлхэйн экономико (Мировая экономика), мүн "Финансы и кредит". Тустуһаа 10-10 хүн абтаха юм. Тийхэдэ

түлөөлэгтэйгөөр 5-5 хүн хургагдаха байна.

Компьютерна класс соогуур ябажа харабади. Ондоо дээдэ хургуулинуудта орходоо энэ кабинет о л компьютернуудаар хангагданхай. Зүгөөр хуралсалай классууд үсөөн гэжэ ойлгободди. Гэбэшье тус университетэй ректор, Б. Н. Бильтриков оролдоно гэжэ тэдэнэй хөөрөөһөө мэдэбди.

БАГШАНАРАЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

Улаань ВСТГУ-гай экономикын кафедрые даагша, экономикын эрдэмэй кандидат, Хэжэнгэ нотаг тоонтотой Зандра Гынденбалович Сангадиевтай хоорэлдэбди.

Гүрэнэй шалгалтада Эрхүүгэй багшанарһаа гадна өөһэдынгоо предпринимудай түлөөлэгшэды уринабди. Жэшээлхэдэ, манай

республики Промышленности министрствын таһагыг даагша Юрий Павлович Добровенский, шэлэй заводой АСУ-гай таһагыг даагша Николай Алексеевич Красиков болон бусад нүхэд хабаадаба.

"Менеджмент" гэхэн мэргэжэлээр эрхим хурагшад олон байгаа, ехэ бэрхэ залуушуул дүүргэб. Хоёрдохи жэлээ Кабанскда тоонтотой Эрхүүгэй профессор Виктор Иванович Самарухын ерэжэ байһандань баяртайбди. Тийгээдшы бидэ Россияа оройдоол хоюулан - манай университет Эрхүүгэй экономикын академитэй хамта ТАСИС-ай 2 программада хабаадажа, ерээдүйн

кадрнууды бэлдэнэбди. Эрхим багшанарта "Мастер-бизнес" гэхэн үнэмшэлгын дипломууд барюулагдаха юм. Энэ хуралсалаар Рим, Турин хотонуудта ябажа ерээ һэмби, эндэхи харилсаата ажалдай дүй дүршэлэй дүнгөөр хуралсалай 4 ном хэблэгдэхэ юм. Бидэниие мэдэжэ 4 фирмэ, нэрлэбэл, "Фиат", "Томсон" бусад дэмжэнэ. Хэхэ ажалхэ, сентябрь һара соо эндэмтай ехэ конференци хариин ороһуудай эрдэмтэдтэй багшанартай хамта

үнгэргэгдэхэ, - гэжэ З.Г. Сангадиев омогорхон хоороо һэн.

Бүхэдэлхэйн эрхим жэшээтэ гуримар багшанараа хурган бэлдэжэ, бэрхэ мэргэжэлтэды хурган гаргажа байһан, олон жэлэй туршада

АЛДАРТА ПОЭТ ТУХАЙ

Москвагай "Художественная литература" гэжэ хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд "Сергей Есенин глазами друзей и недругов" гэжэ нэрэтэй дурсалгануудай согсолбори 50 мянган хэһэгээр хэблэгдэ бэлдэб.

Энэ ном соо ородой агууехэ поэт тухай гансашье юрэ дурсалганууд оруулагданхай бэшэ. Гадна С. Есенин болон тэрэнэй зохёолнууды оорын үсын хүнүүдэй элдэбээр нүүмжэлэн бэшэһэн гэршэнүүд эндэ үгтэнэ.

Поэдэй дүтын нүхэд С.

Городецкий, А. Воронский, И. Грузинов - эдэһнээ гадна, уран зохёолшод И. Бунин, З. Гиппиус гэгшэд алдарта поэт тухай өөһэдынгоо һанамжанууды энэ ном соо дурдахан байна. Үшоо 1918 ондо З. Гиппиус оорынгоо дэбтэр соо С. Есениниие А.Блок, А. Белый гэгшэдтэй "нэгэ табсан дээрэ табижа" бэшэһэн юм.

В. Ходасевич, О. Виноградская, Р. Гуль болон бусад ай анхан толиогдоогүй байһан дурсалганууд энэ ном соо оруулагдаа.

С. Есенинэй Ленинград ошохын урда тээ, Москвада

ерээдүйн амжалтатай байһан гэжэ бидэшые хүсэб.

ТАСИС-ай ПРОГРАММААР

Гурбадахи жэлээ ТАСИС-ай хоёр программаар хүдэлжэ байһан багшанарай хурал Красноярск хотод эмхидхэгдэнэ. Оройдоо Россия хоёр дээдэ хургуули-Эрхүүнэ экономикын академи ба ВСТГУ энэ программаар хүдэлнэ.

Һаяхан Бременэй дээдэ хургуулийн профессор Ульрих Рор (Германи) оорын багшанартай Улаан-Үдэ ВСТГУ ерэжэ, ехэ ажал ябуулаа. Шалгалтнууды хургаха хэрэгтэ тэдэнэр өөһэдынгоо хургал оруулна. Жэл бүри хургал ороһуудта багшанарай хургал үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай тусхай дипломууд.

Байгша оной сентябрь соо "Олзо эрхилэлгын ба менеджментын оршон кадрнууды бэлдэхэ хэрэгтэй боломжы бэхижүүлэ" гэжэ темээр конференци Улаан-Үдэ ВСТГУ-да (ТАСИС программаар) олон хургал гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэнэ. Энэ конференци олон хургал хонирхол татаха байха.

Б. ДОРЖИЕВ
ЗУРАГУУД
Шалгалтын үедэ Эрхүүнэ профессор В.И. Самаруха (гарһаа); бэрхээр хургал С. Надеждина; эрхүүнэ дүүргэһэн Женя Арцивенко кафедрые даагша Сангадиевтай хоорэлдэбди. С. БАЛДУЕВАЙ

байһан үе тухай поэдэй танил, журналист С. Борзосһэн тодорхойгоор дурсан бэлдэһэн Энэнь уншагдай һонирхол татаха ёһотой. Юуб поэдэй һаһа барахын урдэ үе тухай уншагдай дурсал байһан байха. 1926 ондо эрхүүнэ бэлдэгдэһэн аад, дүүргэһэн А. Сахаровай дурсалганууд барлагдаһан байха.

Энэ ном Сергей Есенинэй фото-зурагуудаар авторграфууд нэмэглэгдэнхэй.

Т. АНДАН
Н. КОСЕН

Салмахэ тэнгэрийн хяя

(Романай 2-дохи номһоо)

(Үргэлжлэл. Эхнийннь
июлин 2-11-нэй дугаарнуудта.)

Аа, ойлгооб, тэрэн
Добшондоо хүтэлүүлээд ябаал
даа. Харин урдаһаань
харахадань, таниһан хүнэй
түхэлтэй байгаа нэн.

Шара Башлиин үгэнүүдхээ
нүхэдэйн мээрлэн толгойнууд
гэнтэ мэдэрэл орожо, юун тухай
хэлхынь ойлгон гэхэдээ, булта
амаа тагууланцаал, абяагүйнүүд
болошобо. Наадажа дуугараа
юм гүгээд тэдэнэй найдалтайгаар
Шара Башлиня харахадань,
тэрэнь нэгшье зорёолхон
янзагүй, тогтоһон сийлэгэр
ногоон шодээ сахаригтуулан,
бэшэнэйгээ урдаһаа гэтэнөөд
байгаа нэн. Тэрэ хүрөөтэй
харасаһаань зобүүсэн, гэртэ
хуугшадай зариманай досоонь
хүтэ даагаад, дуугарха гэхэдээ,
зэрүүлэдэжэ, амаа ангаалан
хууна.

Эгээн һүүлдэ Дагзал бээс
барин, зориг орожо:
- Нүхэд, сэнгэхэмнай хүрөө,
тарай эндэһээ. Башлиня гэртэй
абашажа амаруулаа. - гэжэ
пүгөөдүүдээ. Шара Башлиин
урдахаба. Удангүй нүхэдэйн
Шара Башлиня морион дэл үүрш
жолоодог, эндэ тэндэһээ
халшажа, тулажа ябаад, булта
лахнажа, тэрэнь хүрөө нэн.

Шара Башлиингаа улам
муудажэ эдгэхээр бэшээр
бэшэнь одоо ойлгоходоо,
Жортуу Дагзал хоёр бусалгана
тэрэмнай үбшэнэйгөө
түгээдөө соогуур үгэ аадажа,
маанадаа барижа үгэнэ аа түгээ
айһан дээрлээ, ооһэдлэнгөө
хара тархи абархын түлөө
хорого бодол сэдхэжэ,
тэрэндээ хоро уулзажа нэрбээс
гэсээд тарһан юм. Гэбшье
энэ үдэрһөө хойшо нүхэдэйнгөө
далимаар архида ехээр
сохигдоһондоо Башлиин толгой
дахин хайжаржа, эдгэхээр
бэшээр эрыюу болоһоо бэлэй.

Жортуу Дагзал хоёрые талаан
айража, Шара Башлидаа хоро
уулзаха хэрэг гараагүй нэн.

Тэрэ архидаһан үдэрһөө
хойшо Шара Башли
Аоройтоһоор - доройтоод,
хэдэһье хоёр хүгшэдэй
оролдолго гаргажа утаа
арюулаа, аршаан, тун уулгаань
лаань, тэрэ захаржа, ухаанинь
нонортожо үгэнгүй, эхэ эсэгэ
хоёроо ехээр һанаань зобоодог
болобо. Саашадаа үбшэнэйгөө
түгээдөө соогуур урдынхидал
Башли гэртээ хороод хэбгэхээс
болижа, газарһаа жүдхэдэг
болоһоо нэн. Хоёр хүгшэд
үбшэнэйгээ хойноһоонь һанаа
эдхэхээ зобожо, хүдөө
эзшэнь алдахагүйн түлөө
заагуур дахасалдаха, эсэгтэрээ
рыюусалдэхэ болоод, гэртээ
руулаха оролдожо, тэнхээ
мираа баратарһаа носолдохо ба
ай гэжэ аргадажа орон дээрнэ
бүгүүлхэ мэтээр хэдэн үдэр
лэ майлаа үзэбэ ха. Ингэжэ
эсэгтэрээ зобоожо байхадаа,
шала тэдэнээрээрээ огто
өрэлдэдэггүй, нэгшье
уудалдань харюусадаггүй ехэ
хүхээр байгаа нэн. Тэрэ оорго
еэлхээ мэдэхэ болижо,
шэдэйнгөө бэлдэн хөөл
рхадань, гансал гарһаань

эдэлдэг болошобо.

Хоёр хүгшэдэй хүбүүнэйгээ
хойноһоо надалаа баратарһаа
оролдожо, һүүлэй үгэдэиһээдэг
болоод байтарнь, нэгэ үдэр,
Санжаагайда табихан нэрхэ
ямаагаа абашажа
шарууһалхыа Мархуу Дондог
гэжэ хүн мори тэртэй хүрээ
ерэбэ.

Санжаатан ехэ мэгдүүтээр
Дондогые угтажа, нимэ хэсүү
байдалда дайрагдан тухайгаа
бүгэдэнь хөөржэ үгэбэ. Мүнөө
хүбүүнэйгээ үбшье хүнһөө
ноухын үрэгүй болоод байна
бшуу.

Дондог гэртээ ороходоо,
энэхэн хэдэн үдэрэй турша соо
Башлиин танихаар бэшэ
болотороо, нэг шарайгаа алдан,
хубилһан пуртай байхынь
ехэ гайхашаар хаража, удаахан
зогсоһон хойноо:

- Юун болооб, Башли, ямар
байһан, хаанай үбшэнэ? - гэжэ
һанаа зобонгөөр асууба.

- Зүрхэмн үбшэнэ, Добшон
эндэ һая ерээд ошоо. ехэл
хайратай хүн ябана даа, - гэжэ
харюусаад, Башли үнэнхэдээрээ
ехэ хайрлан шарай харуулан
шоураа уриһаад түүлэнэ.
Мархуу Дондог Башлиин
толгойн нэрэлһээ тэд ондоо
болотороо хубилһынь гансат
ойлгобо ха.

Юундэ хайрлаха болоо
хүмшн, тэрэн үнн заяанда эндэ
байхаа бөлөөд, хада гэртээ харья
гэһээ нэн бэддаа, - гэжэ Дондог
Башлиһаа юун гэжэ хэлһээ ааб
гэһэндээ харюу хүлээлэ нэн.

Та эндүүрээт, Добшон
хаанашье ошоогүй, шаатаатай
хутагалаа хугадаа хабшууһан
заанда мүнөө болотор ябана.
Хаанашье байгаа һаамни, намайе
бэдэржэ олоод лэ гуйдаг.

- Юун гэжэ гуйһаб? - гэжэ
элүүр хүнтэй хоёрлэдһэндэл,
Дондог һонирхоод абана ха.

- Хутагалаа хугалжа абын даа,
сэжэмни ходо үбдэжэ ябана.
Юундэ хугадамни хадхаатай
задань орхёо гэһэбни гэжэ,
уулзаха бүрээ отогуйдаг, - гэжэ
Башлиин хэлэмсээр энэ
хоорлодоо шагнажа байһан эхэ
эсэгэ хоёрын: "Ай, бурхан! Ай,
бурхан, заяан зайлуул!" - гэдээд,
үхибүүд мэтэ утаар татан
дорһоо абажа, сэрхирээ
орилдоһоо нэн.

Сэсэгмаа хүгшэн хүбүүндээ
гүйжэ ошоод, тэрэнэ тэбэрнжэ
таалажа байгаад, тогтохоор
бэшээр орин дуун уйлахадань,
хаража тэсэхээр бэшэ болоод,
хоёр бүхэтэйһүүл дахасалдан,
газаа гарабад ха.

- Шэхэ амандэ дуулаагүй,
огто үнэнхээр бэшэ юмэн
дуудашаба гэһэб, Санжаа
ахай, яаха байгаа? - гэжэ
тэрэнэйгээ зүрхөө барижа,
номгорһон хойнонь Мархуу
Дондог асуугаа нэн.

- Нээрэлһээ үнэн һаа,
ухаанда ороһонгүй муухай
юмэн болобол даа. Миний
хүбүүн Добшондо гар хүрэн
байба гэһээ гү, бурхан гурбан
эрдэнэ, - гэжэ ямаашан үбгэн
хоолойгоо шэһээрүүлэн
уйлаганана ха.

Үнн хада Башли хүбүүгээ
үргэжэ абаад байхадаа,

Санжаатан ямар ехэ баяр
жаргалтай болоһынь Дондог
мэдэнэ ха юм. Томо болоходоо,
тэрэн эхэ эсэгтэрээ яажа
хандадаг, хадуурхада байһынь
баһал мэдэдэг, дуулаагыһье
байһан. Тээд талаангүй эдэ хоёр
хүгшэдэй үргэмэл хүбүүгээ энэ
болгоод, мүнөө үшөө иигэжэ
зобохынь мэдэн гэхэдээ,
тэдэниие Дондог үнэнхэ
зүрхэнһөө хайрлаһандаа
сэдхэхээ хүдэлгэн, зосоогоо
уяруулжа байгаа нэн. Гэбшье
тэнэг боложо үбдэһөөд байһан
Башлиһаа дуудһан энэ һонин
хэдынь үнэнхээр бэшэ һаа,
зосоогоо хадгалан ябахын
аргагүй байгаа бшуу.

Санжаагайһаа сагаан
хэрхээ шэрээд, Дондогтой
гэртээ хүрэмсөөрын лэ Шара
Башлиин толгойн үбшэн ба
тэрэнэй хэлһэн үгэ тухай һонин
сахилгаан түргэнөөр нотаг
соогуур таража эхилээ нэн. Тээд
Башлиин үгэдэ зариман
үнэнхээр болоо юм бээ,
гэбшье иигэжэ ухаа муутай
боложо үбдэһэн хүнэй оорын
хэлһэн үгэдэ үндэһэлэн
гэршэлжэ, тэрэниие хуулида
хабаадуулаха ёһо байгаагүй ха
юм даа.

Жортуу Дагзал хоёр
ойлдон, огто хэрэггүй энэ муу
һонин дууламсаараа, Башлине
ямар аад, юундэ иигэжэ хүндэ
хэлэжэ ябаа гэһэб гэжэ дары
мэдэхын түлөө саг гэжэ
байһгүй, Санжаагайда бушуулан
гүйлгэдэжэ ерэбэ.

Шара Башли хоёр анда
нүхэдэйнгөө газар мориһоо
буутгаад ерээд ябахадань,
гэртээ дуулаад, үдээр
бултайжа ороһоорнь: "Эдэ
полицийнхид намайе барижа
тушаахыа ерээл! - гэжэ ехэ
һүрдэнгээр хашхараад, тэдэнэй
юушье ойлгоогүй ябатарн
хажуугаарнь даб гэхэдээ, хоёр
тэсэнь унаса түлхээд, газарһаа
гүйжэ арилшаба.

- Хүбүүд, хүсэжэ баринт
энэниимнай! - гэжэ хүхирһоор
Сэсэгмаа хүгшэн үүдээр
шаагаад, гараа харба ашуулан
үлэшэбэ.

Жортуу Дагзал хоёр унаһан
газарһаа зорюута яаралгүй
бодож, хубсаһаа нэгсэрээш
боложо үшөө байд гэжэ,
Башлиин хойноһоо хараһаар
бариха нэдэлгэ гаргабагүй. Тээд
хоёр Башлида нэгжэ түрээжэ, муу
һанаһаар бэшэ болоо гэжэ дары
ойлгоодхөө нэн. Зондо Башлиин
юушье гэжэ хэлэжэ ябаа һаань,
тэрэндэ хүнэй үнэнхээр
мэдүүлгэ хэрэг бариад, Жортуу
Дагзалуудые тэрэнээр гү, али
гэмтэн гэһээ гэжэ гэмнэхын
аргагүй ха юм. Ингэжэ Башлиин
тэдэндэ мүнөө огто аюулгүй
болоһонийн элэрбэ ха.

- Ороггүй ошохонь гэһээ гү?
Хэдые оодэ худал үгэжэ ябана,
халаһи, барихаа яаба гэһэбта
даа, манда диилдэхгүйл, гэжэ
газаһаа орожо ерэн Санжаа
үбгэн хүбүүдгэ хандаба.
Моритойнууд хадаа хүсөөд,
аргадажа асарыг даа, гуйһабди,
та хоёр нүхэдэйн ха юмта.

- Хэрбээ барья хадаа таһа
хүлээд байгаагүйдэ, гэртээ
тогтохогүй хүн болобо ха юм,

гэдэһээр Башлиин хууһан хоёр
"нүхэд" моридтоо мордоод,
хойноһоонь эрыюуһэн зон
боложо соёрлодоһоо нэн. Хоёр
хүгшэд, нүхэдэйн хадаа заабол
бариха асарха байха гэжэ
найдаһаар, газарһаа үлэбэд ха.

Энэ үгэдэ Башли нээрээшье
моритой нүхэдэйнгөө хүсэжэ
үрдихөөр бэшэ хурданаар гүй
гүйһоор Боомтын үндэрэй
хэмхэрхэй эрыетэй гүнзэгы
жалга руу орожо, харагдахаа
болиһоо нэн. Бартаа жалгын
борлодоо үрмэдэһөөр дүүрэн
оёроорнь моридоо ябуулжа
ядахадаа, Жортуу Дагзал хоёр
"Тонилот саашаа, орхий", -
гэсээд, Санжаагайда бусажа,
дуулангүй гэр гэртээ ябаһоо
нэн.

Тэрэ үдэр Шара Башли гэртээ
бусабагүй. Дэмрһэн
ухаанайһаа көр бусын бодолдо
абтагдаад, гэрһээ дайганаар
гаража ошоһон Башли,
тэрэнһээ хойшье гэртээ
ерээгүй бэлэй. Гэбшье энэһээ
хойшо, үшөө хэдэн үдэр, Шара
Башлине нэгэнтэ бэшэ эндэ
тэндэ хараһан хүн нотагай
зоной дунда яһала дайралдадаг
байһаа. Үшөө баһа ганса нэгэн
хүнэй ябахые оёорбол, Башли
ооргоо гүйжэ ерээд, тэрэнтэй
уулзаагыһье ушар байжа болоо
хаш. Тинхэдээ "Добшонниие
хараагүй гү?" гэжэ гансал
асуудал хурадаг байһан ха.
"Добшоноор яахашниб,
тэрэни эндэ олдохогүй", -
гэхэдэнь: "Һугадаһь орхийһон
хутагалаа хугалжа абаха нэмби,
сэжэнь үбдэжэ, тэрэ зобожо
ябадаг лэ", - гэжэ мэгдүүгээр
харюусаад, саашаа түргэн
арилладаг юм нэн ха. Иимэрхүү
үгэнүүд зоной дунда үргэнөөр
таража, үнэн худалыннь
мэдэхын аргагүй, хүн зоной
зүрхэ сэдхэхэ хүдэлгэдэг,
айлгадаг, заримашуулые
һүрдөөдэгшье болоһон юм.
Зүгөөр Шара Башли гэрһээ
гаража үгы болоһонһоо хойшо
айда ерээд эдэлээ, уугаа гэжэ
зон хэлсээгүй. Тэрэ айл хотон
руу дүтэдэггүй байһан аабза.
Олон зоной дунда ороходоо,
магад, баригдаха гэжэ айдагыһье
байжа болоо аалам. Хаа-яа хира
гүбээгэй оройгоор ганса ябаган
хүнэй харагдахада, моритой зон
гүйлгэдэжэ ошоходоо, олонгүй
бусадаг нэн. Хэрбээ тэрэ Шара
Башли мүн һаа, олон хүнһөө
тэрьедэн, хөргөдөһөдөгшье
байхадаа болохол юм бээ.
Тиигэбэ яабаһынь, удангүй,
Башлиин эрид хабсагайһаа
халижа, үхэдхэн унаһоод
хэбтэһэн бэшэ хэдын боориһоо
олдохон юм. Тэрэ арбаад шахуу
үдэр солхи хоһон ябажа, арга
яһан болотороо турашанхай,
тэнхээ надалаа барагдахадаа,
бээс бариха аргагүй унаа ёһотой
гэсээд лэ зоной дунда дүүрээ
нэн бээ. Гэбшье Добшонниие
алаһан хүн өөрөө газарһаа
гэмтэжэ үхэхэ гэжэ Жарантайн
абаралдаһые һанаад, зарим хүн
тэрэнь үб байжа болоо
гэсээдшье үзэһэн аабза. Бү
мэдээ. Яаба хэбэһынь, Шара
Башлиин хүгшэржэ үтэлһэн эхэ
эсэгтэ нотагай зон һанаагаа
зобожо, ганса хүбүүгээ

хүдөөлүүлэн һүүлһан замда
шиидхэхэдэнь, ехэ туһа
хүргэһэн юм.

Хожомынь, Башлине
хүдөөлүүлэн хойно, Добшоной
һугадахи хутага тухай
баларһан ухаатай Башлиин
хэлһэн үгынь, засаг
баригшадай хэрэгсэхгүйдэ,
нотагай зарим зон гайхалдан
анхарадаа абажа, дахин нэнээр
нэргэн хэлсэдэг болобо ха.
Үшөө бүри һүүлдэ эдэ
үгэнүүдхэнь үндэһэлэн зоной
дунда эдэбһынь үгэ хүүрнүүд
нэмээхэн доогуур таража
захалаад, хүнэй гэдхэл бодол
ехэ хүлгүүлжэ, худхуулжа
эхилээ нэн. Юуб гэхэдэ,
Жортуугай бүлэг нүхэдһөө
зариманиинь хоорондоо
үһөөрхэлдэн, бээ бээс
хороолсоходонь, тэдэн тухай
нэгшье мурдлагэ, мүнхэбэри
хэгдэнгүй үнгэрөө. Дээрһээ
ерэһэн полицийнхидта
Гэртэмтэн, Зандантан эдигэ
үгэжэ тал дундаһаа хоёр
хүбүүдые гэмтэй болгон хардаад,
долиг хэжэ гаралсаа бэшэ аал
гэһэн удхатай үгэнүүд байһан
юм.

Нимэ сагай нэгэ үдэр хазаар
моритойнууд гурбан хүн
Цымшил дарханай газар ерээд,
сэртэдэнь буубад ха. Нохойн
абяагаар Долгормаа тэдэниие
угтажа, мориень абахаа
гэрһээгараба. Мэндэһэлдэһэн
зонинь бүгэдэ нотагай хүнүүд
байжа, тэдэнэр хоорондоо
хоһонһон эһээдэһээр гэртэ
оробод. Эдэнэр Аюр, Намтар,
Хайдаб гурбан нэн. Долгормаа
газаһаа аргал хормойажэ
хүбүүдэй хойноһоо ерөөд,
галдаа түлжэ, сай халаажа
эхилээ. Гэрэй эзэн хүгшэд
нотагай хүбүүдэй суглараад
хүрээс эрэхэдэнь, гайхан
татаһынь, дадал зонуудаар
баһал хүхюүтэй хооролдожэ
байһа ха. Тэдэнэр яаралгүй
сайлаха үедөө буряад заншалаар
сагай уларил, мал адууһан, үбшэ
ногтоон тухай дууһан
хоорлодоод һуутараа, ороһо
гурбанай һаһатай болохо Аюр
Цымшил дарханда гэгтэ
хандажа:

- Аха үбгэжөөл, та юун гэжэ
бодонот, хара гохо харюутай
гээд буряад зоной дунда юундэ
хэлсэдэг гэһэб? - гэжэ һураад,
үбгэниие гайхуулба.

Хара гохо гэһээ, миний
һанахада, муу үйлэ хэрэг гэжэ
ойлгоноб. Тиимэһээ нэгэнэй
нүгөөдэдоо муу юмэ хээ һаань,
тэрэнь харюудажэ, оортэнь
хүрэхэдөөл дүтэ юм бээ гэжэ
тоолохо байнаб, юундэ
тэрэгээр һонирхонот? - гэжэ
дархан үбгэжөөл урдаһаань дам
асууба.

- Танай газар Добшоной
алууһанһаа хойшо удаан саг
үнгэрбэ, тээд...

- Тээд, яагааб? Бидэ алаа нэн
гүднэ, - гэжэ мэнэ һая хүхюүтэй
һууһан үбгэжөөл шарайгаа
хөбхөлөн барайлаһа.

- Хүлисэгты, би танда муу
һанаа бэшэб. Добшонниие
алаһан хүн мүнөө болотор
олдохогүй ха юм.

- Засаг баригша ноёд һайд
Батые тэрэ монгол нүхэртээ
Добшонниие алаад, тэрьедээ
гэжэ хэлээ нэмнай. Хуули
шиндхэгшэдхээ бэшэ хэн
гэмтэниие бэдэрхэ уялгатай?
Би бэдэрхэгүй ха юмбиб, намда
хэлэ болиһые адил, - гэжэ
үбгэжөөл Аюрта үшөө
нэгжэһэн заидаа, энэ хэрэггүй
боложо эхилһэн хоорлодоо
саашань болоулха
зорилготойгоор харюусаа нэн.

(Үргэлжэлэһынь хожом
гараха)

Хойто зүгэй арадуудай ажабайдал

"БИРАКАН" АГААРЫЙ ДОЛГИНДО

"АЯДЫЙ, эвенки!" гэхэн ажааршалгын үгсүүдээр хөөрхөөр хэсэг понедельнигэй үлсөөгүүр Буряадай радиогоор "Биракан" гэхэн тусхай дамжуулга эвенк хэлэн дээр агаарай долгинодо гарана. Тус дамжуулгатай Буряад ороной хойто аймагуудай үсөөн тоото арадуудай 1-дхи конференци дээр тусгаар хэлэгдэһэн байгаа. Илхэ үедэ хүршэ Шэтын, Красноярскын радиогоор эвенк хэлэн дээрэ хонирхолтой дамжуулганууд болодог лэн. Харин мүнөө тус дамжуулганууд үшэ болонхой. Манай Буряад орондо эвенк яхатаниие дэмжэжэ, энэ дамжуулга бии болгоһонинь найшаалтай. Республикада ажауугшад манай дамжуулгануудыг шагнаад, бэшэг бэшэдэг, хониходог юм. Өөһэдүг радиогоор шагнагшадтай болоһондоо баярланабди.

Хурамхаанай аймагта байгуулагдана ут гарбалай бүмэгүүд тухай дамжуулга олоной анхарал татаа лэн. Баунтын аймагтай оро үхсэбэрилдэг малшадай ажал жэрэгүүд, тэдэнэй ажабайдал тухай хөөрхөөр зоной банаанда ехэ таараһан байна. Үндэһэн архивай хүдэлмэрилэгшэ А. В. Чаповатай сүг бэлдэһэн

киндигирнүүдэй уг гарбалай хүтэлбэри гэхэн асуудалаар хөөрхөөр үргэлжэлүүлжэ, Подморско Шемагирай, Баргажанай, Баунтын аймагуудай уг гарбалай управлени тухай дамжуулгануудыг хэхээр хараалнабди.

Хойто зүгтэ ажауудаг эвенк яхатание социальна хамгаалгын, ажалаар хангалгын талаар Буряад ороной хойто зүгтэ үсөөн тоото арадуудай бүлгэмэй президент П. С. Степанов хөөрөө лэн. Бүхы манай алдуунууд, бэрхэлсэл түбэгүүд, эрхэнүүд болон уялануудад тон найнаар мэдэхгүй дээрхээмнай гарана. Хүдөө, ой тайгаар байһан эвенкүүд өөһэдүг хуулиа эрхэнүүдэ муугаар мэдэнэ. Энэ асуудалаар гүрэнэй Хойто зүгтэ комитедэй мэргэжэлтэ Н. Е. Шеметоватай хөөрхөөр бэлдэбди. Үни урда сагһаа эвенкүүд оро үхсэбэрилдэг, агнадаг ажалтай байгаа. "Орочер" гэхэн үгэ "орон"-оро гэжэ үгсөө бии болоо ха юм. Хүлөөрөө газар шоройдоһон үеһөө эхилсэд, эвенкүүд энэ малайнгаа хойноһоо ябана. Урданай түүхэ домогууд олон дуунуудыг энэ амитанда зориулагданхай. Нүүлэй үедэ "Юктэ", "Дилача" гэхэн агнуури-олзоборилгын

ажахынууд оро үхсэбэрилгые хэргэжэ байна. Гадна Хойто-Байгалай аймагта "Улуки" гэхэн ажахы эмхидхэгдэжэ, хэдэн мянган оро адуулжа эхилэнхэй. Хурамхаанай аймагтай "Иригта" гэхэн үндэһэтэнэй ажал эрхилэлгын ажахы, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Цырен Степанов олон зондо мэдэжэ. Нэгэ уг гарбалай зон нэгэ ажахы боложо хүдэлхэдөө, ехэ хайр гэжэ хананаб. Хуулиа ёһоор тусхай эрхэнүүдэй үгышыг наа, нэгэ гэр бүлхидэй, түрэлхидэй сугтаа хүдэлхэдэнь, урматой. Үндэһэн ёһо заншал, ёһо гуримууд, дүй дүршэл үеһөө үедэ дамжуулагдана ха юм.

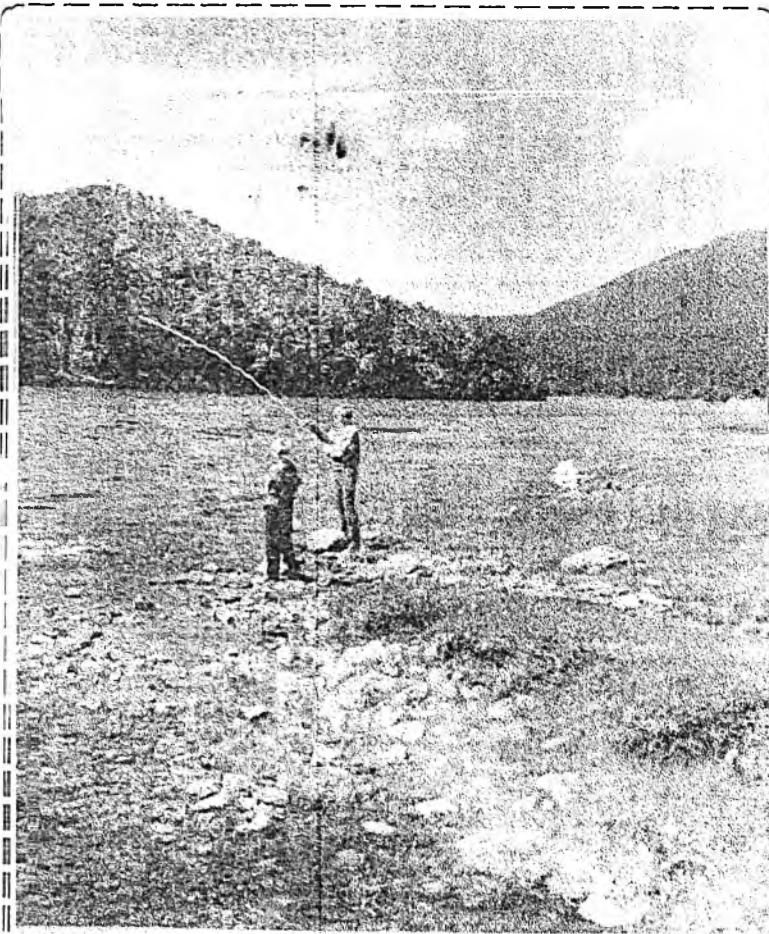
Эвенкүүд өөһэдүг хөөрхөөр заншалта ажал хэрэгээ эрхилсэ наа, үндэһэн соёл болон түүхээ хүгжөөхэ аргатай. Ой тайгын онсо шэнжэ мэдэрхэн зон байгаалиа хамгаалдаг гэжэ. Харин БАМ-ай барилга Хойто зүгтэ байгаалиин баялиг хандаргажа, эвенкүүдэй хэдэн үедэ ажаууһан байдалда муу талын нүлөө үзүүлсэ. Этнографуудтай, ангуушадтай, эрдэмтэдтэй уулзажа, энэн тухай хөөрхөөр хэхэ зорилготойбди. Гадна эвенкүүдэй түүхэ домог, аман зохёол шэнжэлхэ мэргэжэлтэ маанадта тон хэрэгтэй. Үндэһэ яхатанай асуудалнуудай талаар

Буряад Республикын Правительствын секторэй болон Арадай Хуралай комитедэй зүгһөө, нэрлэбэл, В. М. Алексеевагай, Д. Д. Сундароной талаһаа манай хүдэлмэридэ ехэ туһа хүргэгдэдэг. Эвенк арадай ёһо заншал, түүхэ, соёл хүгжөөхэ зорилготойгоор Буряадай гүрэнэй телевиденидэ сэнхир экрангаар дамжуулгануудыг бэлдэжэ эхилэнхэйбди. Июль нарада түрүүшын дамжуулга гарахаар хараалагдана. Энэ ажаалманай эвенк хэлэ мэдэдэг залуу хүбүүд, басагад тон хэрэгтэй.

Мүнөө жэл БГУ-гай буряад хэлэ бэшгэй факультедэй эвенк таһагыг 4 залуушуул дүүргэбэ. Саашадаа энэ таһагта эвенк яхатанай хүбүүд, басагад олоор нуража, түрэл хэлээ эрхимээр шудалха гэжэ найдахаар. Тус таһагтай багша Елизавета Федоровна Афанасьева "Биракан" дамжуулгын үедэ эвенк хэлэнэй хэшээлнүүдыг үнгэргэдэг. Виктория Владимировна Фадеева ород хэлэн дээрэ дамжуулгануудыг бэлдэлсэдэг юм.

Манай дамжуулга наал бии болоһон, тиимэһээ ерэхэ сагта хэхэ, бэлүүлхэ ажалтай ехэ. "Биракан" буряадаар "горхон" гэжэ оршуулагдадаг. Ехэ мүнүн, гол руу шудхан ородог ариг сээр уһатай горхон мэтэ, манай "Биракан" агаарай долгинодо гарадаг олон дамжуулгануудай дунда баһал оорын найдамтай хууритай, сагтай байха болоно.

Н. ДЕЛБОНОВА,
"Биракан" дамжуулгын редактор, багша.

БАРГАЖАН ГӨТӨӨ АЯТЭЙ ГЭЭШЭНЭЙ

С. БААДУЕВАЙ фотоэтид.

СПОРТ

Футбол

"СЭЛЭНГЭ" —

"МЕТАЛЛУРГ" — 3:1

"Сэлэнгэ" — К. Кобунов, А. Похлебаев, Ю. Головкин, А. Ачкасов, К. Трофименко, Г. Гармашов (В. Тетерин), И. Зыков (А. Симагин), В. Малых, С. Хижняк, А. Пойманов (А. Фильшин), В. Марач (А. Иванов);

"Металлург" — А. Харитонов, К. Орлов, И. Ежуров, Е. Горбунов, В. Пожидаев, В. Глазков, Д. Мансаров, А. Железняк, С. Чернов, А. Сероштан, С. Чаплыгин;

Мүрысөөнэй ахмад судай — республикын категориин судай А. Макаруч (Хабаровск).

Айлшаар манайда ерэхэн Новокузнецкын "Металлург" футболистууд үнгэргэгдөөд ябаһан уулзалгануудта хайр наа харуулжа байгаад наадажа ябана. Эдэнэр мүнөөдөө дүн хамта очкотой, мүрысөөнэй таблицада дүрбэдхи хуури эзэлнэ.

Урда тэнь хайнаар, шадамар бэрхээр наадаһан "Сэлэнгэ" футболистууд дахинаа шалгарха эрмэлзэлтэйгээр эрхим хамта довтолго эмхидхэжэ ороно. Нааданай эхилхээр хэдхэн минут үнгэрөөд байхада, командын гэшүүд Юрий Головкин Вячеслав Марач хойр айлшадай воротада хүржэ эрбэ. Эндэ Вячеслав Марач абахын урдаһана үрдижэ ерэхэн айлшадай хамгаалагша Ежуров тэрэниень саража үрдэ бэлэй. Тиигээшье наань, манай футболистууд бүмбэгэ абамсаараа, ворота руу сохижо оруулхад хэдэн удаа гаргаха юм. Эндэ Похлебаев, Хижняк, Гармашов нэтрүүгээр довтолго эмхидхэнэ. Нааданай эхилхээр дахи минутын ябажа байхада, угууһаа нааданда оруулагдаһа бүмбэгэ абаһан Андрей Ачкасов одоошье тоо нэрбэл даа.

Айлшадай мэргэн гэгдэһэн Сергей Чернов бүмбэгэ абаһа адалахгүй эрмэлзэлтэйгээр урагшаа гараад байха юм. Энэниин ойлгоһон "Сэлэнгын" хамгаалагшад Похлебаев, Ачкасов, Головкин гэгшэд Черновыг бүмбэгэдэ дүтлүүлхгүйгээр наадана. Ээлжэ довтолгын болоходо, айлшад буланһаа бүмбэгэ сохижо, тэрэнь урдаһаа гараһан Орлов алдуугүйхэнөөр үдхэлжэ, уулзалгана тоотой болгоо лэн.

Энэнэй удаа манай футболистууд эршээ улам хүсэтэй болго довтолхоодо, одоошье хойрдохи бүмбэгэ айлшадай ворота руу сохижо, стадиондо сугларагшадаа хүхээнэ. Энэ бүмбэгэ Вячеслав Марач сохижо оруулһан байгаа. Энээгээр "Сэлэнгэ" футболистууд наагаага амаарагүй, үшөөл эршэ хүсэтэйгээр довтолжо мэдэнэ. Командын гэшүүд Симагин, Гармашов, Мансаров гэгшэдэй урма зоригтойгоор довтолго ябахыень хараһа хүн бүхэн одоол магтаалай үгсүүдыг хэлэжэ, "Сэлэнгэ" үшөө бүмбэгэ бэлэглэй!" гэдэжэ байгаад стадиондо сугларһан футболистуудаа урмашуулна. Эндэ Малых айлшадай воротада дэргэдэ бүмбэгэ абажа үрдиһөөр, тэрэнэр вратарь Харитонов дээрхэнүр сохижо, уулзалгынгаа тоо 3:1 болгожо үрдибэ. Энэниин хонирхолтой наадан дүүржэ, "Сэлэнгын" футболистууд хамта 18 очкотой болобо. "Сэлэнгын" футболистууд уулзалгануудтаа "Междуреченск", "Мотор" командалаа наадаһаа аян замдаа мордобо.

Б. ЦЫРЕНПИЛ

ТОБШОХОНООР...

БИАТЛОН. Буряадай багшанарай институт дүүргэһэн мастер Елена Думнова Россия Федерациин суглуулагдмал болон бүридэлдэ оруулагдажа, Европийн Кубокта хүртэхин түлөө мүнөө хабаадахадаа амжалта туйлаад, мүнүн медаллар шагнаһан байна. Тиигээжэ тэрэ энэ зүйлөөр "Уласхоорондын классай спортын мастер" гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа. Россия Финишескэ кувалт спортын комитедэй шийдхэбэрээр энэ үндэр нэрэ зэргэдэ тухай үнэмшэлгэ, энгэртээ зүүхэ тэмдэг наахан тэрэнэд барюунэ.

ПАУЭРЛИФТИНГ. Спортын энэ зүйл манай республикада бие дааһан хөгжөөдэ эхилсөөшье наа, ехэ амжалта туйлагдаһан. Уласхоорондын классай спортын мастер Светлана Теслева Канадын Китченер үнгэргэгдэһэн дэлхэйн чемпионатта иналта туйлаһан, тэрэнэй Александр Деханов Будапештэд болоһон Европийн чемпионатта медаллар шагнагдаһан байха юм. Тиин мүнөө С. Теслева Италида Европийн түрүү хуури эзэлхын түлөө мүнөө хабаадаха байна. Харин Александр ноябрь нарада Астана үнгэргэгдэхэ дэлхэйн чемпионатта хабаадаха. Мүнөө эдэнэр эрх тусхай программаар хорилго бэлдэхэ хэжэ байһан.

ВЕЛОСИПЕДЭЭР УРИДААН. Залуушуулай дунда Сибирь Алас-Дурна зүгтэ зонхон мүрысөөн Улаан-Үдэ хотодо боложо Арба гаран командын табяад велосипедистүүд мүрысөөндэ хайр байгаа. Энэ мүрысөөндэ онсо шалгарһан манай ресейн спортсменүүд Дмитрий Баталов, Алексей Гнуций гэгшэд хотодо болохо Россиян түрүү хуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хайр юм.

БОКС. Эдиршүүлэй дунда боксоор ороной түрүү хуури түлөө мүрысөөн Курск хотодо боложо байна. Манай ресейн түлөөлэгшэ Андрей Дворкин энэ мүрысөөндэ хабаадана.

ФУТБОЛ. Клубай командалуудай дунда ресейн клубын түрүү эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Эндэ "Тепловик" клуб спортын клубай командатай наадахадаа, 2:0 тоотойгоор шүүтэ очкотойгоор хойрдохи хуури эзэлнэ. "Импульс" команда таван очкотойгоор хуури эзэлнэ. "Байгал" "Стартыг" 3:0 тоотойгоор шүүгээд, тухайда ябана.

Б.-М. ЖИГА

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО-КОМПЬЮТЕР: РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ЖИЖИТОВ Б.-М. Ж. (харюусалгата секретарь), ГАРМАЕВ Р. Б. (Буряад Республикын Президентин ба Правительствын алпарат), СУНДАРОН Д. Д. (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудыг шагнал: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ОЧИРОВ С. Д., САМБЯЛОВА Т. В., ПИНТАЕВ В. Я. (хэблэгэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ,
Каландаринвиллин
үйлсэ, 23, "Буряад үнэн"
газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2
хуудан хэмжээтэй.
Индекс 50901.
Хэлэг 3772.
Хэблэлдэ
тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типография"
АО-до газетэ хэблэгтэ.
Директорайн телефон: 2-40-45
Б-0079-дэхи номертойгоор
бүрххэлдэ абтанхай.
Заказ № 7804.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмный - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-62-62, таһагууд: нийтэлгэ - 2-55-97 (даагшан), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшан), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмтэй болон нургуулинуудай - 2-60-21, (даагшан), 2-57-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, нахта - 2-35-95.